

Etika i senzacionalizam - analiza izvještavanja o femicidu na portalima večernji.hr i jutarnji.hr 2023.

Orešković, Nikolina

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:115032>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-11**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

Nikolina Orešković

ETIKA I SENZACIONALIZAM - ANALIZA IZVJEŠTAVANJA O FEMICIDU NA
PORTALIMA VEČERNJI.HR I JUTARNJI.HR 2023.

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2024.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

ETIKA I SENZACIONALIZAM - ANALIZA IZVJEŠTAVANJA O FEMICIDU NA
PORTALIMA VEČERNJI.HR I JUTARNJI.HR 2023.

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: doc. dr. sc. Petra Kovačević

Studentica: Nikolina Orešković

Zagreb,
rujan, 2024.

Izjavljujem da sam diplomski rad *Etika i senzacionalizam - analiza izvještavanja o femicidu na portalima večernji.hr i jutarnji.hr 2023.* koji sam predala na ocjenu mentorici doc. dr. sc. Petri Kovačević, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen niti korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu te da na temelju njega nisam stekla ECTS bodove. Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštovala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebice članke 16-19 Etičkog kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Nikolina Orešković

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. NASILJE NAD ŽENAMA	3
3. PRISILNA KONTROLA.....	5
3.1. Nasilje	5
3.2. Zastrašivanje.....	6
3.3. Izolacija.....	7
3.4. Kontrola.....	7
4. PATRIJARHAT I MOĆ	8
5. FEMICID	10
5.1. Vrste femicida.....	12
5.1.1. <i>Intimni partnerski femicid</i>	13
5.1.2. <i>Seksualno ubojstvo / femicid</i>	13
5.1.3. <i>Femicid žena starijih od 65 godina</i>	13
5.1.4. <i>Femicid suicid</i>	14
5.1.5. <i>Femicid mladih žena/djevojaka</i>	14
5.2. Lista rizika za femicid	14
5.3. Femicidi u Hrvatskoj u 2023.....	15
6. MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE O FEMICIDU.....	17
6.1. Zakon o ravnopravnosti spolova.....	18
6.2. Zakon o medijima.....	19
6.3. Zakon o elektroničkim medijima	19
6.4. Kodeks časti hrvatskih novinara.....	20
6.5. Preporuke za izvještavanje o femicidu.....	21
7. ISTRAŽIVANJE O IZVJEŠTAVANJU O FEMICIDU NA PORTALIMA VEČERNJI.HR I JUTARNJI.HR	24
8. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA.....	27
8.1. Novinski oblik i fokus.....	28
8.2. Kontekstualizacija femicida	30
8.3. Kršenje prava na privatnost.....	35
8.4. Specifičnosti izvještavanja o femicidu	37
8.4.1. <i>Izvori i pristranost</i>	37
8.4.2. <i>Autorstvo – pitanje odgovornosti i vjerodostojnosti</i>	41
8.4.3. <i>Riječi - pojačivači</i>	42
8.4.4. <i>Stereotipi i seksizam</i>	43
8.5. Oprema tekstova.....	44

8.5.1. <i>Naslov</i>	44
8.5.2. <i>Nadnaslov</i>	46
8.5.3. <i>Podnaslov</i>	46
8.5.4. <i>Fotografije</i>	47
9. ZAKLJUČAK	49
LITERATURA	51
PRILOZI	55
ANALIZIRANI ČLANCI U ISTRAŽIVANJU	60
SAŽETAK	70
SUMMARY	71

1. UVOD

„Muškarci se boje da će im se žene smijati, a žene se boje da će ih muškarci ubiti“. Ovaj citat Margaret Atwood, kanadske spisateljice, brutalno oslikava stvarnost u kojoj neke žene žive sa svakodnevnim strahom od nasilja. Femicid, kao najekstremniji oblik nasilja nad ženama, sve je češće tema suvremenoga novinarstva. S obzirom na to da prosječna osoba formira svoje stavove na temelju slika koje mediji prenose (Lippmann, 1922), način na koji mediji izvještavaju o femicidu, kao i o svakoj drugoj temi, može imati značajan utjecaj na percepciju javnosti, samim time i na društveno razumijevanje ovog fenomena. U vremenu kada su informacije dostupne u trenu i dolaze do široke publike, prečesto i neprovjerene, važno je pitanje koliko se mediji pridržavaju etičkih standarda prilikom izvještavanja o femicidu i kakvu poruku šalju javnosti.

Ovaj rad istražuje izvještavanje hrvatskih novinskih portala večernji.hr i jutarnji.hr o femicidu, s posebnim naglaskom na etički aspekt i načine na koje mediji pristupaju ovoj osjetljivoj temi. Uz zakone i kodekse, postoje i različite smjernice za izvještavanje o femicidu. Ipak, oni ne mogu predvidjeti sve slučajeve pa se novinari često trebaju oslanjati i na zdrav razum i slijediti osobni moralni kompas balansirajući između prava javnosti na informaciju i zaštite privatnosti onih o kojima se izvještava, ali i onih na koje može utjecati ono o čemu se izvještava.

U radu se propituje uspijevaju li novinari očuvati dostojanstvo žrtava femicida dok istodobno trebaju podizati svijest o rodno uvjetovanom nasilju ili u potrazi za čitateljima, odnosno klikovima, pribjegavaju senzacionalizmu i kršenju osnovnih etičkih smjernica. Kroz kvantitativnu analizu sadržaja na portalima večernji.hr i jutarnji.hr, nastojalo se odgovoriti na ta pitanja i pružiti uvid u to kako su mediji izvještavali o femicidu u 2023. godini.

Rad je podijeljen na devet cjelina, s uvodom i zaključkom. Na početku će se objasniti pojam nasilja nad ženama – što ono uključuje i koji su čimbenici. Zatim će se, u iduća dva poglavlja, objasniti prisilna kontrola kao neizostavan faktor za femicid i moć, kroz kontekst patrijarhalnog društva. Sve to je uvod za razumijevanje femicida koji se obrađuje kroz poglavlja *Femicid* i *Medijsko izvještavanje o femicidu* u kojima se donose definicije i klasifikacija femicida, ali i zakoni, kodeksi te smjernice koji mogu pomoći pri izvještavanju o femicidu.

Istraživački dio rada podijeljen je na dva dijela. Prvi dio rada odnosi se na metodologiju pri čemu se objašnjava metoda istraživanja, postavljene su i hipoteze te cilj istraživanja. U drugom

djelu predstavljeni su rezultati istraživanja i rasprava. Na samom kraju donesen je zaključak o načinu na koji su večernji.hr i jutarnji.hr izvještavali o svim slučajevima femicida počinjenima u 2023. godini.

2. NASILJE NAD ŽENAMA

Prema procjenama Svjetske zdravstvene organizacije, svaka treća žena kroz život doživi psihičko i/ili seksualno zlostavljanje. To je nasilje najčešće prouzročio njihov intimni partner (WHO, 2022). Kroz ljudsku povijest i evaluaciju, nasilje se pojavljuje u različitim oblicima i podrazumijeva šest faktora, a to su: namjera da se povrijedi ili nanese šteta, intenzitet i trajanje, moć nasilnika, ranjivost žrtve, manjak podrške te posljedice (Žečević, 2010 prema Žilić i Janković, 2016). Postoji mnogo teorija koje objašnjavaju uzroke nasilja, a njihovu bit sažima Smith (Smith, 1993 prema Bakić i Cajner Mraović, 2000: 145-146) kroz četiri čimbenika: strah, frustraciju, manipulaciju i zastrašivanje. Strah od napada ili gubitka nečega ili nekoga važnog može potaknuti ljude na nasilno ponašanje. Frustracija često vodi ka bijesu, što rezultira destruktivnim nasiljem usmjerenim prema ljudima ili stvarima. Manipulaciju neki koriste kako bi prisilili druge da im daju ono što žele ili kako bi privukli pažnju, pri čemu mogu postati impulzivni i nasilni. Zastrašivanje se također koristi kao sredstvo, pri čemu pojedinci prijete fizičkim napadom ili napadom na imovinu kako bi ostvarili svoje ciljeve, uključujući otmice i druge oblike instrumentalnog nasilja (Smith, 1993 prema Bakić i Cajner Mraović, 2000: 145-146). Svi ti čimbenici ujedno su i čimbenici nasilja nad ženama. Nasilje nad ženama, prema definiciji, obuhvaća svako verbalno, fizičko ili seksualno zlostavljanje koje ne samo da ugrožava i oštećuje žensko tijelo, već narušava i njezino samopouzdanje i osjećaj sigurnosti, bez obzira na dob, rasu ili nacionalnost (Alhabib i dr., 2010: 369).

Prema članku br. 3 Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji iz 2014., nasilje nad ženama smatra se *kršenjem ljudskih prava i oblikom diskriminacije žena i označava sva djela rodno utemeljenog nasilja koja imaju za posljedicu ili će vjerojatno imati za posljedicu tjelesnu, seksualnu, psihičku ili ekonomsku štetu ili patnju žena, uključujući prijetnje takvim djelima, prisilu ili namjerno oduzimanje slobode, bilo da se pojavljuju u javnom ili privatnom životu, dok nasilje u obitelji definira kao sva djela tjelesnog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja koja se događaju u obitelji ili kućanstvu ili između bivših ili sadašnjih bračnih drugova ili partnera, neovisno o tome dijeli li počinitelj ili je dijelio isto prebivalište sa žrtvom* (ravnopravnost.gov.hr, 2024).

Prema Deklaraciji UN-a iz 1993. o eliminaciji nasilja nad ženama, nasilje nad ženama definira se kao svaki čin nasilja zasnovan na spolnoj ili rodnoj osnovi koji uzrokuje ili može uzrokovati fizičku, spolnu ili psihološku štetu ili patnju žene, uključujući prijetnje, prisilu ili proizvoljno oduzimanje slobode, bez obzira događa li se u privatnoj ili javnoj sferi. Članak 2.

Deklaracije navodi da nasilje nad ženama uključuje, ali nije ograničeno na: fizičko, spolno i psihološko nasilje unutar obitelji, poput udaranja, spolnog zlostavljanja djevojčica, nasilja povezanog s mirazom, bračnog silovanja, genitalnog sakaćenja i drugih tradicionalnih praksi koje štete ženama, te vanbračno nasilje i nasilje povezano s eksploatacijom; fizičko, spolno i psihološko nasilje u zajednici, uključujući silovanje, spolno zlostavljanje, uznemiravanje na radnom mjestu, u obrazovnim ustanovama i drugim prostorima, trgovinu ženama i prisilnu prostituciju; te nasilje koje počinu ili toleriraju predstavnici državnih vlasti, bez obzira na lokaciju gdje se događa (ravnopravnost.gov.hr, 2024).

S obzirom na to da su u intimnim vezama uključeni i osjećaji, nasilje koje žene doživljavaju u toj vrsti odnosa češće je agresivnije i nepredvidljivije nego u ostalim odnosima. Ženomrzac pod određenim okolnostima može postati nehuman. Primjerice, muškarci koji su često pod utjecajem alkohola, upravo opijate koriste kao izgovor za emocije poput ljutnje i bijesa koje potom dovode do nasilja. Sve do početka 20. stoljeća i povećanja ženskih prava i društvenih promjena, konzumacija alkohola bila je dopuštena samo muškarcima pa Dragišić Labaš (2019) uz fizičku silu, upravo alkohol podcrtava kao najvažniji resurs muške moći. Posebno zato što se nasilje uz upotrebu alkohola više opravdavalo pa čak i podrazumijevalo. Bates (2020: 50) zaključuje da brutalnosti pribjegavaju oni koji osjete da će izgubiti ženu i zbog toga možda i ostati poniženi. Ako uzmemo za primjer ženu koja se vrati na posao ili se zaposli na novom radnom mjestu nakon što je neko vrijeme bila kod kuće posvećena domu i obitelji ili se, primjerice, vrati u na doškolovanje ili na neki drugi način stekne nova poznanstva i kontakte pa se muškarac zbog toga počne osjećati ugroženim, to može dovesti do pokušaja kontrole maltretiranjem i/ili prijetnjama. Posljedično, ako u tome ne uspije, onda može doći do fizičkog nasilja.

Do sličnih nalaza dolazi i Dunja Bonacci Skenderović koja je provela istraživanje o intimnom partnerskom femicidu u Hrvatskoj od 2016. do 2023. godine. Bonacci Skenderović (2024: 38) smatra da partnersko nasilje zlostavljač koristi kao *sredstvo uspostave dominacije, prevenciju bijega i sl. Međutim, uz korištenje drugih mehanizama prisilne kontrole, fizičko nasilje prestaje biti najvažniji način uspostave dominacije. Ipak, ono je prisutno u vezama obilježenima prisilnom kontrolom. Nije nužno da je nasilje visokog intenziteta, ali je dio rutine koju zlostavljač koristi da bi imao dominaciju i kontrolu nad žrtvom.*

3. PRISILNA KONTROLA

Prisilna kontrola je zapravo rezultat emancipacije žena i nije uočljiva na prvi pogled zato što se muškarcima kroz povijest prešutno davalo pravo da kontroliraju svoje žene. Iako se društvo razvija i sve se više komunicira važnost ravnopravnosti spolova, kontrolu supruge i/ili partnerice mnogi i dalje doživljavaju svojim „pravom“ (Stark, 2007 prema Bonacci Skenderović, 2024).

U istraživanju koje je provela o intimnom partnerskom femicidu, Bonacci Skenderović (2024) navodi da je upravo prisilna kontrola, uz nasilje, neizostavan faktor za femicid. Problem s prisilnom kontrolom je što ju niti institucije još uvijek ne prepoznaju. Stark (2007) detaljno opisuje četiri mehanizma prisilne kontrole - nasilje, zastrašivanje, izolaciju i kontrolu, međutim naglašava kako svaka veza u kojoj postoji prisilna kontrola ima svoje specifične načine njezinog uspostavljanja i provođenja. Kao primjer učestalih tehnika prisilne kontrole navodi izolaciju od najbližih ili kontrolu što će žena odjenuti, međutim svaki zlostavljač te tehnike može provoditi na drukčiji način (prema Bonacci Skenderović, 2024).

3.1. Nasilje

Nasilje se unutar prisilne kontrole javlja u različitim oblicima kojima se uspostavlja i održava dominacija nad žrtvom. Seksualna prisila je jedan od tih oblika gdje zlostavljač koristi silovanje i seksualno nasilje kao način kontroliranja i upravljanja životom žrtve (Stark, 2007 prema Bonacci Skenderović, 2024: 38). Ono često uključuje prijetnje, obmanu ili pritiske povezane s društvenim očekivanjima ili financijskim ovisnostima, što žrtvu stavlja u poziciju gdje se osjeća nemoćno i bez izbora (Heise i dr., 2002 prema Krantz i Garcia-Moreno, 2005: 820). Uz seksualnu prisilu, nasilje se manifestira i kroz rutinsko, svakodnevno ponašanje. Tada je riječ o nizu „manjih“ incidenata poput šamaranja, odguravanja ili prejakog držanja, koji postaju normalizirani u svakodnevnom životu žrtve (Stark, 2007 prema Bonacci Skenderović, 2024: 38). Ovakvo nasilje često ostaje neprepoznato ili minimizirano, kako od strane pravnog sustava, tako i šire zajednice, što dodatno otežava položaj žrtve (MacKinnon, 1989).

Zlostavljači često pronalaze kontradiktorne izgovore za svoje nasilno ponašanje prebacujući odgovornost na žrtvu. Svaka sitnica, poput neuspjeha u kućanskim obvezama, postaje razlog za napad. Zlostavljač tako krivicu pripisuje žrtvi i time opravdava vlastito nasilje. Ovaj obrazac ponašanja stvara začarani krug krivnje i manipulacije (Stark, 2007 prema Bonacci Skenderović, 2024: 38). Iako kružni model nasilja, koji je postavila Leonore Walker (1979), sugerira da se nasilje odvija u ciklusima, Stark (2007) upozorava da to nije uvijek slučaj. Faze

nasilja – od izgradnje napetosti, eksplozije, do „medenog mjeseca“, nisu uvijek prisutne niti se nužno odvijaju na isti način u svim slučajevima. Ovaj nestalni karakter nasilja dodatno otežava žrtvama da prepoznaju obrazac i izađu iz odnosa (prema Bonacci Skenderović, 2024). Jedan od najopasnijih oblika nasilja povezan je s ljubomorom, gdje su zlostavljači vođeni onom „ako te ne mogu imati ja, neće te imati nitko“. Ova vrsta patološke ljubomore može eskalirati do ekstremnih situacija, uključujući femicid, posebno kada zlostavljač osjeća da je izgubio kontrolu nad žrtvom. U ovim slučajevima, nevjera, stvarna ili izmišljena, često se koristi kao opravdanje za nasilje, pri čemu zlostavljač prikazuje sebe kao žrtvu, a ženu kao odgovornu za vlastitu smrt (Dobash i Dobash, 2015).

3.2. Zastrašivanje

Zastrašivanje je jedan od najmoćnijih mehanizama prisilne kontrole u nasilnim odnosima, a manifestira se kroz razne suptilne i izravne oblike nasilja kao što su aktivne, pasivne i anonimne prijetnje, neizravno zlostavljanje supruge kroz zlostavljanje djece, „*gaslight*“ igre, nadzor i mikronadzor te uhođenje, ponižavanje i posramljivanje (Stark, 2007 prema Bonacci Skenderović, 2024: 40). Prijetnje, iako često neizgovorene, mogu biti jednako snažne - izražene su kroz geste, izraze lica ili dvosmislene poruke, i ostavljaju žrtvu u stalnom strahu od mogućih posljedica. A „*gaslighting*“ i anonimne prijetnje tjeraju žrtvu da sumnja u vlastitu percepciju i prosudbu. Primjerice, zlostavljač žrtvi ostavlja anonimne poruke ili joj ulazi u dom kada je nema i ostavlja znakove da je bio tamo (Stark, 2007 prema Bonacci Skenderović, 2024: 41). Razbijanjem stvari ili uskraćivanjem osnovnih životnih potreština muškarac aktivno prijeti, a dugotrajnom šutnjom i emocionalnim povlačenjem - pasivno (Stark, 2007 prema Bonacci Skenderović, 2024: 41).

Stalni nadzor i uhođenje mehanizmi su zastrašivanja koji održavaju žrtvu u neprekidnom stanju anksioznosti i iščekivanja, dok zlostavljač kroz mikro nadzor kontrolira svaki detalj njezina života - od svakodnevnih aktivnosti do privatnih odluka. Samopouzdanje im se sustavno ruši ponižavanjem i posramljivanjem pri čemu zlostavljač postaje figura moći koja se nameće kroz emocionalno i psihološko nasilje (Stark, 2007 prema Bonacci Skenderović, 2024: 42). Poseban oblik manipulacije očituje se u indirektnom zlostavljanju, gdje zlostavljač koristi djecu kao oruđe za kontrolu majke, bilo kroz manipulacije, prijetnje ili izravno zlostavljanje djece. Žrtve su često stavljene u gotovo nemoguće situacije, primorane birati između nasilja nad sobom ili djecom, tražeći manje zlo u okolnostima koje su daleko od njihove kontrole (Bancroft, 2003).

3.3. Izolacija

Monckton Smith (2020) i Bonacci Skenderović (2024) donose identične zaključke kada je riječ o izolaciji žrtve od strane zlostavljača. Cilj je, naime, ostvariti potpunu kontrolu i ovisnost žrtve o zlostavljaču. Zlostavljač ograničava žrtvin pristup obitelji, prijateljima, radnom mjestu i institucijama koje bi joj mogle pomoći. Kroz manipulaciju i emocionalnu ucjenu, zlostavljač postaje središnja figura u životu žrtve, onemogućujući joj autonomiju i pristup financijskim sredstvima. Ova izolacija uključuje taktičke poteze kao što su prekidanje socijalnih mreža i sprječavanje zaposlenja, čime se dodatno otežava mogućnost žrtve da potraži i dobije pomoć (Bonacci Skenderović, 2024: 43).

3.4. Kontrola

Kontrolom zlostavljač žrtvi uskraćuje sredstva potrebna za samostalan život i bijeg od njega te oblikuje njezino ponašanje tako da bude u skladu sa stereotipnim rodnim ulogama (Stark, 2007 prema Bonacci Skenderović, 2024: 44). Zlostavljač kontrolira sve što je potrebno za nužnu egzistenciju, od hrane, novca pa i korištenje sanitarnog čvora što zapravo nalikuje najtežim kaznenim djelima zarobljavanja, dok je mikro kontrola svakodnevnog života kontrola žrtvina kretanja, onoga što jede pa i do toga na koji način slaže krevet čime nastoji slomiti njezin duh.

4. PATRIJARHAT I MOĆ

Prema feminističkim teorijama, moć se smatra bitnom odrednicom u muško-ženskim odnosima. Ona proizlazi iz nejednakog položaja među rodovima i očituje se na način da se žene prisiljava da čine ono što ustvari ne žele. Prisilna moć je najsnažniji oblik moći, a u tradicionalnim patrijarhalnim društvima ovaj oblik moći je u posjedu muškarca te se uglavnom veže za seksualnu viktimizaciju žena (Dragišić Labaš, 2019: 110). Moć je središnja kategorija u međuljudskim odnosima u kojima je s jedne strane prisutan nositelj moći i „targetirana” osoba s druge strane. Moć se počinje uspostavljati vrlo rano u djetinjstvu kroz usvajanje socijalnih uloga koje su karakteristične za određenu okolinu. Odrastajući, djeca se uče muškim i ženskim ulogama. Djevojčice se priprema za majčinstvo i brak i na tome im se gradi identitet, a za razliku od toga, identitet muškaraca odnosno muške djece nije povezan isključivo s očinstvom ili brakom. Muškarce se od malih nogu odgaja tako da im se kao dio identiteta usađuju vrijednosti kao što je uspjeh, dobar izgled, snaga, ali i seksualnost izražena kroz inicijativu i kontrolu seksualnog odnosa (Doyle i Paudi, 1995 prema Dragišić Labaš, 2019: 110).

Lorente (2019: 3) navodi da su žene u patrijarhatu konstruirane kao vlasništvo muškaraca, a muškarcima je dopušteno da imaju moć i kontrolu nad ženama te se i dalje slijede ove kulturološke reference. Najvažnijim muškim resursom moći, posebice u patrijarhalnim društvima, smatra se fizička sila. U takvim društvima žene su „kontrolirane suputnice”, drugim riječima, društvo od žena očekuje da budu uz muškarce i da im pomažu u ispunjavanju onoga što se smatra muškom ulogom u društvu (Dragišić Labaš, 2019: 111). Patrijarhalni se svjetonazor očituje u razmišljanju i djelovanju. Nasljeđe tog nejednakog odnosa moći su seksizam i mizoginija koji se i danas tradicionalno preslikavaju iz sfere obitelji na institucije i društvo u širem smislu (Lubina i Klimpak, 2014: 215). Kad govorimo o patrijarhatu, valja imati na umu da postoje različite razine odnosno oblici patrijarhata. Na jednoj strani imamo umjereni odnosno liberalni patrijarhat kojeg možemo definirati kao vrstu patrijarhata u kojem se mogu dozvoliti relativno uravnoteženi odnosi među spolovima, a s druge strane imamo apsolutni odnosno radikalni patrijarhat u kojem se muškarac postavlja kao apsolutni gospodar, on ima svu vlast i moć (Badinter, 1988 prema Gazetić, 2008: 60).

Gazetić (2008) u svojem radu „Patrijarhat nekad i sad: tranzicija i tradicijski obrasci“ analizira kontinuitet i promjene patrijarhalnih obrazaca u postjugoslavenskim društvima. Istražuje kako su povijesni i politički konteksti, uključujući socijalističko i postkomunističko razdoblje, utjecali na rodne odnose i patrijarhalne strukture te zaključuje kako su patrijarhalni

obrasci prisutni kroz cijelu povijest južnoslavenskih prostora. U srednjem vijeku, ženska prava bila su izrazito ograničena. Dolaskom Osmanlija, položaj žena dodatno se pogoršao, a patrijarhalne norme postale su još rigidnije. U socijalizmu su pak žene dobile određena prava kao što su pravo glasa i pravo na pobačaj. Ipak, socijalistička jednakost žena često je bila samo deklarativna. Patrijarhat nije potpuno eliminiran, već je postao različit od tradicionalnog oblika, ali je i dalje bio prisutan. Nakon raspada Jugoslavije, nacionalističke ideologije ojačale su patrijarhalne strukture. Antiabortističke kampanje i zahtjevi za povećanjem obitelji postali su uobičajeni. Nacionalistička vlast stavila je muškarce u poziciju kreatora novog društvenog poretka, dok su žene bile ograničene na ulogu majki i domaćica. Gazetić (2008: 56) stoga podcrtava da današnja kultura u postjugoslavenskim društvima obiluje seksističkim porukama, a mizoginija je dodatno ojačana religijskim diskursom pri čemu se muškarce uči da trebaju biti glavni u svakom aspektu života i obeshrabruje ih se u tome da budu empatični, suosjećajni i nježni (Makhanya, 2023).

5. FEMICID

Teorija obrađena kroz prethodna poglavlja, uvod je u femicid, krajnji oblik nasilja nad ženama. Pojam femicid prvi je put u literaturi zabilježen 1801. godine u knjizi Johna Corrya „Satirični pogled na London na početku devetnaestog stoljeća“ u kojoj je pojam femicid koristio za označavanje ubojstava žena (Canadian Femicide Observatory for Justice and Accountability). Godine 1976. taj pojam je ponovno upotrijebila Diana Russell prilikom svjedočenja na Međunarodnom sudu za zločine protiv žena. Ona tada navodi da je za femicid čula 1974. godine kada je saznala da Carol Orlock piše antologiju o femicidu ¹(Radford i Russell, 1992 prema Bonacci Skenderović, 2024: 11). Nakon toga, 1980-ih znanstvenice se počinju baviti femicidom, posebno onim koji nam je danas poznat kao intimni partnerski femicid (Sarnavka, 2018).

Iako do danas ne postoji univerzalno prihvaćena definicija femicida na međunarodnoj razini, zajedničko u postojećim definicijama je da se femicid odnosi na ubojstvo žene zbog njezinog roda i/ili spola. Dakle, motiv zločina su biološki i/ili društveno-kulturni aspekt ljudskog identiteta. Spol se, pritom, odnosi na biološke oznake, dok rod označava društveno oblikovane uloge, ponašanja, aktivnosti i osobine koje određeno društvo dodjeljuje ženama i muškarcima, stoji u Konvenciji Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Femicid se tako najjednostavnije može definirati kao krajnji oblik nasilja nad ženama, a upravo zbog nepostojanja jedinstvene definicije otežano je praćenje frekventnosti femicida čije stvarne brojke nerijetko ulaze u podatke o ubojstvima općenito (EIGE, 2021).

Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) na temelju iskustava europskih zemalja donosi dvije definicije femicida. Prva je opća i temelji se na Bečkoj deklaraciji o femicidu koja navodi različite oblike femicida (EIGE, 2021):

Pojam femicid odnosi se na ubijanje žena i djevojčica zbog njihova spola, počinjeno i tolerirano od strane privatnih i javnih aktera. Obuhvaća ubojstvo žena kao posljedicu nasilja od intimnog partnera, mučenje i mizogino ubijanje žena, ubojstvo žena i djevojaka u “ime časti” i ubojstvo kao posljedicu drugih štetnih postupaka, ciljano oružano ubojstvo žena i djevojaka, sukoba i slučajeva femicida povezanih s bandama, organiziranim kriminalom, dilerima droge i trgovinom ženama i djevojkama.

¹ Carol Orlock antologiju o femicidu pisala je u drugom valu feminističkog pokreta 1970-ih, međutim antologija je ostala neobjavljena.

Druga definicija je više statistička:

Femicid je ubojstvo žena od strane intimnog partnera i smrt žena kao rezultat štetne prakse za žene. Intimni partner je bivši ili sadašnji supružnik ili partner, bez obzira na to dijeli li počinitelj isto prebivalište sa žrtvom (EIGE, 2021).

Pregled literature o definiranju i prepoznavanju femicida koji je objavio EIGE naglašava potrebu za interdisciplinarnim pristupom istraživanju femicida. Kako razumijevanje femicida kao kompleksnog društvenog fenomena zahtijeva integraciju različitih disciplina i metoda, Corradi i dr. (2016: 979) raspravljaju tako o pristupima istraživanju femicida koji su se razvijali od 1976. godine pa su ih kategorizirali kroz pet različitih pristupa:

- 1. Feministički pristup – suočava se s patrijarhalnom dominacijom u isto vrijeme dok istražuje ubijanje žena;*
- 2. Sociološki pristup - usredotočuje se na ispitivanje karakteristika specifičnih za ubojstvo žena koje ga čine fenomenom samog po sebi*
- 3. Kriminološki pristup - izdvaja femicid kao jedinstveni sektor u studijama “ubojstva”;*
- 4. Pristup ljudskim pravima - proširuje femicid izvan smrtonosnih i na ekstremne oblike nasilja nad ženama;*
- 5. Dekolonijalni pristup - ispituje slučajeve femicida u kontekstu kolonijalne dominacije, uključujući takozvane “zločine iz časti”“ (Corradi i dr, 2016: 979).*

Globalni centar izvrsnosti za rodnu statistiku (CEGS) (2020) uokviruje femicid kao strukturalno rodno nasilje, „temeljeno na rodnoj diskriminaciji, seksizmu i mizoginiji, iskorištavanjem bilo kojeg odnosa povjerenja, srodstva, autoriteta ili drugih nejednakih odnosa moći sa žrtvom“. Cunha i dr. (2019) pak naglašavaju da kontekstualne čimbenike kao što su „patrijarhat, seksizam i rodne uloge“ treba uključiti u analize femicida. Slično tomu, Caputi i Russell (1990: 189) femicid definiraju kao „ubijanje žena od strane muškaraca iz mržnje, prezira, zadovoljstva ili osjećaja vlasništva nad ženama, odnosno seksizma“. Russell je 2001. godine objavila rad u kojem dodatno objašnjava i naglašava specifične razloge zbog kojih muškarci ubijaju žene, ističući rodnu komponentu tih zločina pa je femicid definirala kao „ubijanje žena od strane muškaraca zato što su žene“. Tu kratku i jasnu definiciju prihvatila je i Svjetska zdravstvena organizacija (2012).

Kad je riječ o hrvatskom iskustvu, u ožujku 2024. godine Republika Hrvatska napravila je značajan korak prema prepoznavanju femicida, uvrstivši teško ubojstvo žene u Kazneni zakon, koji se od svog donošenja mijenjao osam puta, a jedanput je ispravljen. „U rujnu 2023. na e-Savjetovanju se našao prijedlog Osme novele Kaznenog zakona kojom se nastavljaju zakonodavne aktivnosti u smjeru suzbijanja obiteljskog nasilja i nasilja nad ženama te daljnje zaštite žrtava predmetnih kaznenih djela. To zakonodavac nastoji postići prije svega kroz uvođenje femicida, odnosno samostalnog kaznenog djela teškog ubojstva bliske ženske osobe u članku 111.a Kaznenog zakona“ (Maršavelski i Moslavac, 2023: 306). Maršavelski i Moslavac (2023) navode kako je povod za propisivanje tog kaznenog dijela bilo evaluacijsko izvješće Grupe stručnjaka za djelovanje protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (GREVIO) u kojem je, nakon što je provedena detaljna analiza slučajeva femicida u Hrvatskoj, utvrđeno da državne institucije nisu učinile sve što je u njihovoj zakonodavnoj moći kako bi zaštitile žene od rodno uvjetovanog nasilja. Također, sporna je bila i definicija femicida koja je rujnu 2023. godine upućena na javnu raspravu - „*Tko ubije blisku žensku osobu, kaznit će se kaznom zatvora najmanje 10 godina ili kaznom dugotrajnog zatvora*“. Stručnjaci su je okarakterizirali preopćenitom i nepreciznom pa je poslana na doradu. Prema novoj definiciji femicid se karakterizira kao „rodno utemeljeno ubojstvo žene“ i kažnjava se kaznom zatvora od najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora (KZ čl. 111.a). Po kazni se, dakle, izjednačio s ubojstvima ostalih bliskih osoba.

5.1. Vrste femicida

Iako postoje preklapanja u vrstama femicida, razlikovanje je ipak korisno. EIGE je u istraživanju „Femicid: sustav klasifikacije“, predstavio neke od ključnih nalaza koji pomažu u razumijevanju i klasifikaciji femicida. Glavne kategorije obuhvaćaju intimni partnerski femicid, femicid počinjen od strane člana obitelji, femicid iz časti, femicid povezan s organiziranim kriminalom i femicid povezan s mirazom. Autori na koje se, među ostalima, referiraju su Dobash i Dobash (2015: 129) koji su femicide podijelili na nekoliko podvrsta:

- a) Intimni partnerski femicid
- b) Seksualno ubojstvo/femicid
- c) Femicid žena starijih od 65 godina
- d) Femicid-suicid
- e) Femicid mladih žena/djevojaka

5.1.1. Intimni partnerski femicid

Globalno gledajući, muškarci su češće i počinitelji - u 95 posto slučajeva i žrtve ubojstava - u 80 posto slučajeva, osim u slučaju ubojstava intimnog partnera gdje žene čine oko 82 posto žrtava (UNODC, 2018 prema Monckton-Smith, 2020: 1). Iz popisa femicida u Ujedinjenom Kraljevstvu iščitava se da je između 2009. i 2015. godine 598 žena identificirano kao ubijeno od strane muškog partnera (Brennan, 2016 prema Monckton-Smith, 2020: 1), a slični su omjeri diljem zemalja zapadnog svijeta (Monckton Smith, 2012 prema Monckton Smith, 2020). Rezultati istraživanja o intimnom partnerskom femicidu (IP femicid) u Hrvatskoj, koje je za razdoblje od 2016. do 2023. godine, provela Dunja Bonacci Skenderović (2024) bilježe 56 slučajeva intimnog partnerskog femicida u Hrvatskoj i potvrđuju da je, kao i u svijetu, i kod nas upravo IP femicid najčešći oblik femicida.

5.1.2. Seksualno ubojstvo / femicid

Dobash i Dobash (2015: 108-119) seksualna ubojstva odvajaju od intimnih partnerskih zbog toga što seksualna ubojstva uključuju djela poput silovanja pa sve do skidanje odjeće, ali i seksualnog postavljanja tijela i „zamjensku seksualnu aktivnost“ u što spada masturbacija. Također, napominju i da policijski službenici i ostali stručnjaci teško prepoznaju seksualnu komponentu kao pokazatelj ubojstva, a ono što je njihovo istraživanje pokazalo je da su počinitelji seksualnog femicida:

- a) Muškraci koji su mlađi od žrtava i bili su nezaposleni, samci ili rastavljeni/razvedeni i živjeli su sami
- b) Muškarci koji su imali povijest seksualnog i/ili fizičkog nasilja nad ženama
- c) Muškarci koji su krivili žene i tvrdili da su ih kaznili za njihov otpor

Motivacija za seksualni femicid mogu biti bijes te želja za uspostavom moći i kontrole (Myers i dr., 2006).

5.1.3. Femicid žena starijih od 65 godina

Žene starije od 65 godina mogu postati žrtve svog intimnog partnera, ali i muškaraca izvan partnerske veze. Dobash i Dobash (2015: 250) su otkrili da su one koje su ubijene izvan intimne veze odabrane zbog svoje ranjivosti i dobi. Većinu ubojstava koja su Dobash i Dobash (2015) analizirali, počinili su muškarci iz istog susjedstva, a često su bili nezaposleni i kronični alkoholičari. Vraća nas to ponovno do autorice Dragišić Labaš (2019) koja kaže da je uz fizičku silu upravo alkohol najvažniji resurs muške moći. Studija koju su proveli Dobash i Dobash

(2015) pokazala je da je više od tri četvrtine ubojstava-samoubojstava među starijim osobama uključivalo ubojstvo žene od strane muškog partnera. U mnogima od ovih slučajeva bili su očiti ljubomora, posesivnost i razdvojenost.

5.1.4. Femicid suicid

Femicid–suicid je specifičan oblik femicida u kojem muškarac ubija ženu, a zatim i sebe. Najčešće se odnosi na intimni partnerski femicid odnosno femicid u kojem muškarac ubije ženu s kojom je u vezi ili braku. U nekim slučajevima i djeca su žrtve pa tada govorimo o familicidu (Liem i Oberwittler, 2012). Intimnom femicidu-suicidu prethodi povijest nasilja od strane intimnog partnera i najčešće je povezan s ljubomorom i posesivnošću.

5.1.5. Femicid mladih žena/djevojaka

Garcia i dr. (2007) otkrili su da je femicid mladih žena jedna od podskupina femicida. Okidač za ovaj femicid je ljubomora odnosno sumnja na nevjeru, ali i ubojstvo iz časti (EIGE). Svjetska zdravstvena organizacija (2012) ubojstvo iz časti definira kao „*nezakonito ubojstvo osobe od strane rođaka ili drugih bliskih osoba kao rezultat osvete za percipiranu sramotu nanesenu obitelji ili s namjerom vraćanja časti obitelji, u vezi sa stvarnim ili pretpostavljenim seksualnim prijestupom ili prijestupom u ponašanju, uključujući preljub, spolni odnos ili trudnoću izvan braka*“. Analiza EIGE-a (2021) pokazuje da Francuska, Slovenija, Ujedinjeno Kraljevstvo, na temelju policijskih izvora podataka, i Hrvatska, kroz kombinaciju policijskih i sudskih podataka, mogu potencijalno mjeriti ubojstva žena zbog časti. Također, i Finska prikuplja podatke o ubojstvima iz časti koje se događa unutar obitelji ili zajednice, a žrtva i počinitelj dijele istu rasu/etničku pripadnost/vjeru.

5.2. Lista rizika za femicid

Jane Monckton Smith (2018) je proučavala slučajeve femicida u Ujedinjenom Kraljevstvu i došla do zaključka da veze u kojima postoji prisilna kontrola mogu u osam koraka eskalirati do femicida. Za analizu svakog slučaja koristila je novinske članke i pregled ubojstva te tako identificirala značajke koje su iste za svaki od slučajeva (2018: 11-21):

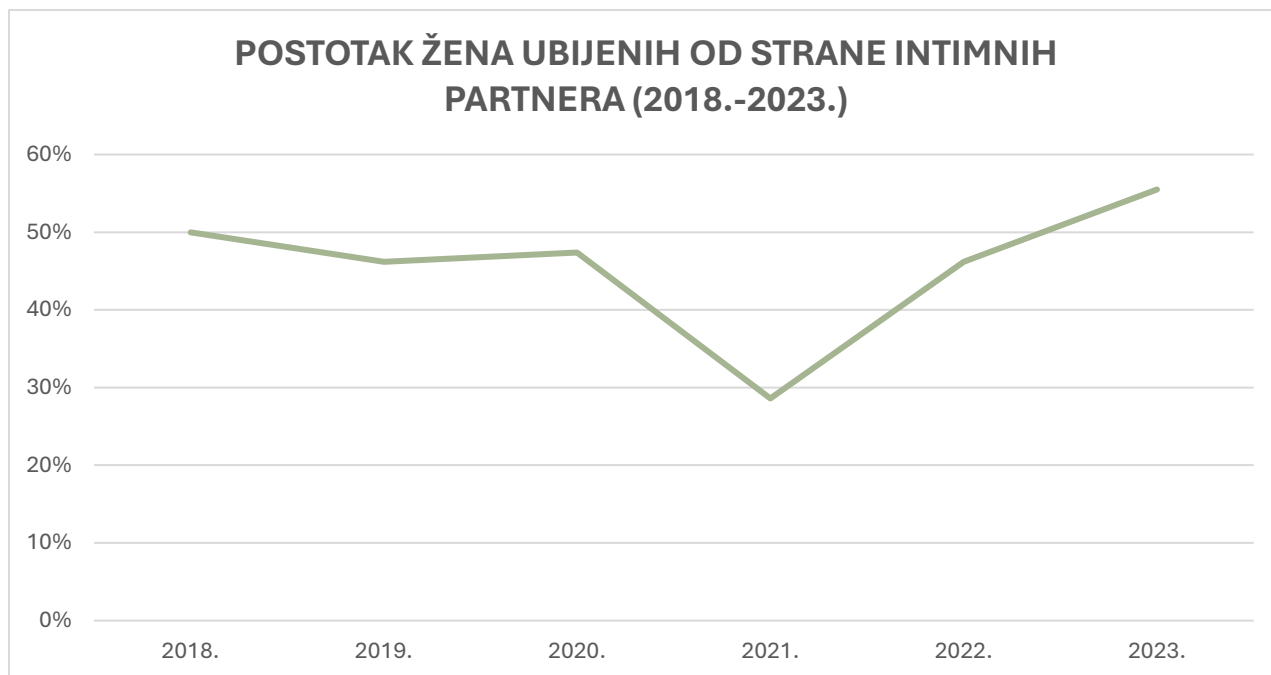
- a) *Uhođenje ili zlostavljanje od strane počinitelja prije stupanja u vezu*
- b) *Romansa se brzo razvije u ozbiljnu vezu*
- c) *Odnosom počinje dominirati prisilna kontrola*
- d) *Postoji okidač zbog kojeg počinitelj izgubi kontrolu - primjerice, završetak veze ili financijske poteškoće počinitelja*

- e) *Eskalacija - povećanje intenziteta ili učestalosti partnerovih taktika kontrole, kao što je uhođenje ili prijetnja samoubojstvom*
- f) *Počinitelj mijenja svoje mišljenje - odabire nastaviti dalje, bilo osvetom bilo ubojstvom*
- g) *Planiranje - počinitelj može kupiti oružje ili tražiti prilike da bude sam sa žrtvom*
- h) *Ubojstvo – počinitelj ubije svog partnera i moguće ozlijedi druge, poput žrtvine djece*

I Jacquelyn Campbell (2003) je provela istraživanje upravo o rizičnim faktorima za femicid koje je pokazalo da su neki faktori vidljivi u gotovo svakom slučaju ubojstva žene izvršenog od strane njoj bliske osobe. Ustanovila je da je neposredno fizičko nasilje nad ženom prethodilo ubojstvu u 80 posto slučajeva, a u čak 70 posto slučajeva ono je od ranije prisutno u vezi. Također, u zajedničkom domu bilo je prisutno oružje u 64 posto analiziranih slučajeva, a u 62 posto slučajeva nasilje je postajalo češće i brutalnije, u 57 posto slučajeva partner je žrtvi prijetio ubojstvom, a u 54 posto slučajeva žrtva je vjerovala da ju je partner spreman ubiti te ga je odlučila napustiti (Campbell, 2003: 1090) pri čemu je značajan broj slučajeva u kojima su počinitelji femicida već ranije bili prijavljivani zbog nasilja.

5.3. Femicidi u Hrvatskoj u 2023.

Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova koje je u Izvješću o radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2023. godinu koristio Ured Pravobraniteljice, zabilježeno je ukupno devet ubijenih žena. To je četiri manje nego 2022. i šest manje nego 2021. godine. Sedam slučajeva spada u femicide, od čega se u pet slučajeva radi o intimnom partnerskom femicidu, a u dva slučaja matricidu, odnosno femicidu u kojem su sinovi ubili majke. U vremenskom razdoblju od 2018. do 2023. godine, Pravobraniteljica zaključuje da se u 2023-oj nastavlja trend pada ubojstava žena. Ipak, i dalje je riječ o minimalno 50 posto intimnih partnerskih femicida. Izuzetak je 2021. godina u kojoj je zabilježeno manje od 50% intimnih partnerskih femicida u odnosu na sva ubojstva žena od strane njima bliskih osoba. Tako je situacija u posljednjih pet godina, od 2018. do 2023. u postocima: 2018. – 50 posto, 2019. - 46,2 posto; 2020. - 47,4 posto; 2021. - 28,6 posto; 2022. - 46,2 posto i 2023. - 55,5 posto žena ubijeno je od strane intimnih partnera (prs.hr, 2023).

Graf 1: postotak žena ubijenih od strane intimnih partnera od 2018. do 2023. (izvor: MUP)

6. MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE O FEMICIDU

Britanski sociolog Stuart Hall (2001: 42) ističe da „mediji posjeduju moć da na određeni način predstave svijet i baš zato što postoji toliko različitih i suprotnih načina na koje se značenje svijeta može izgraditi, od suštinske je važnosti što se i tko izostavlja i kako se predstavljaju stvari, ljudi, događaji i odnosi“ pa je stoga pristup i stav koji mediji zauzimaju prilikom izvještavanja o bilo kojoj temi, posebno onim osjetljivima kao što je femicid iznimno bitan. Sličnog je stava i Douglas Kellner (2001) koji ističe da medijska kultura zauzima središnje mjesto u slobodnom vremenu, utječe na političke stavove i društveno ponašanje te pruža materijal koji ljudi koriste za formiranje vlastitog identiteta.

Među brojnim istraživanjima o izvještavanju o femicidu u svijetu, najveći broj vezan je uz anglosaksonska iskustva. Richards i dr. (2014), primjerice, usredotočili su se na američku saveznu državu Sjevernu Karolinu u periodu od 2002. do 2009. i analizom sadržaja novinskih članaka 30 novina koje se izdaju na području Sjeverne Karoline, ustanovili da 54% naslova nije jasno naznačilo odnos između počinitelja i žrtve, dok su tekstovi članaka u 78% slučajeva prikazivali femicide kao obiteljsko nasilje. Zaključili su da mediji često opravdavaju femicid uokvirujući ga kao „gubitak kontrole“ ili „ubojstvo iz ljubomore“. Ti okviri mogu umanjiti ozbiljnost nasilja i prebaciti fokus s problema rodno uvjetovanog nasilja na osobne motive počinitelja. Jane Monckton Smith (2012) je pak provevši istraživanje o izvještavanju o 72 slučaja intimnog partnerskog femicida koji su se u godini dana dogodili u Ujedinjenom Kraljevstvu, zaključila da se femicid ne prepoznaje kao dio šireg društvenog problema pa bi upravo povezivanje pojedinačnih slučajeva s društvenim obrascima nasilja nad ženama bilo učinkovito u osvještavanju javnosti o sustavnom nasilju (Monckton Smith, 2012). Do sličnih nalaza došle su i Bouzerdan i Whitten-Woodring (2018) koje su provele deduktivnu analizu medijske pokrivenosti 15 femicida koji su se 2013. godine dogodili u američkoj saveznoj državi Massachusettsu. Prikupile su sve priče objavljene u Boston Globeu, ali i u nekoliko lokalnih novina te zaključile da mediji femicide rijetko stavljaju u kontekst kršenja ženskih prava već ih tretiraju kao nepovezane zločine te individualna ili obiteljska pitanja.

U hrvatskom iskustvu nema temeljitih istraživanja o medijskom izvještavanju o femicidu. Recentne podatke donosi Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova u svom Izvješću za 2023. godinu. Pravobraniteljica kontinuirano prati sve medije, svakodnevno, sve teme iz svog djelokruga, neovisne analize i istraživanja, kao i pritužbe koje često rezultiraju preporukama oglašivačima i medijskim nakladnicima. Njezino djelovanje obuhvaća i javne

reakcije u obliku priopćenja, izjava za medije te sudjelovanje na događanjima koja se tiču ravnopravnosti spolova u medijskim sadržajima (prs.hr, 2023). U svojem zadnjem izvještaju ističe da, unatoč prisutnosti nekih negativnih medijskih praksi, postoje i pozitivni pomaci u načinu na koji mediji izvještavaju o nasilju prema ženama i femicidu. Konkretno, medijski sadržaji sve manje relativiziraju nasilje i rjeđe podupiru predrasudu da je žrtva odgovorna za nasilje te sve češće uključuju komentare i izjave relevantnih institucija i organizacija civilnog društva (prs.hr, 2023).

Sarnavka (2018: 7) govoreći o smjeru izvještavanja, upozorava da mediji kada izvještavaju o nasilju nad ženama mogu biti neutralni promatrači, pristrani izvjestitelji koji pokazuju više razumijevanja za nasilnika nego za žrtvu, ili, idealno, odgovorni kritičari. Ako mediji izvještavaju iz perspektive odgovornih kritičara, tada jasno osuđuju nasilje i promiču svijest o njegovoj neprihvatljivosti te potrebi za snažnijim angažmanom društva i države u suzbijanju i kažnjavanju takvog ponašanja. To je moguće, upozorava Sarnavka (2018: 7) samo ako novinari poznaju hrvatski Ustav i zakone i pridržavaju se profesionalnih i etičkih načela svoje struke.

Ako novinarstvo shvaćamo kao profesiju čija je misija jamčiti građanima pravo na informiranje, tada je nužno poznavati alate koje sama profesija pruža (Mauri-Ríos, Marcos-García i Zuberogoitia-Espilla, 2020). Dio teoretičara, poput Claya Shirkeya (2014) ili novinara Waltera Lippmanna (Letica, 2003), međutim, novinarstvo ne razumijevaju kao profesiju ističući kako se ono ne može usporediti s na primjer, profesijama liječnika ili odvjetnika koji imaju jasno propisana pravila u slučaju etičke povrede za razliku od novinara. Kako nemaju tako čvrsto određene propise, novinari u Hrvatskoj primjerice, trebali bi se stoga, izvještavajući o osjetljivim temama kao što je femicid, služiti Zakonom o ravnopravnosti spolova, Zakonom o medijima, Zakonom o elektroničkim medijima, Kodeksom časti hrvatskih novinara, ali i pratiti smjernice udruga koje se bave ženskim pravima, rodnim teorijama i sličnim srodnim organizacijama.

6.1. Zakon o ravnopravnosti spolova

Prema članku 16. Zakona o ravnopravnosti spolova, mediji kroz programske sadržaje, programske osnove, programska usmjerenja i samoregulacijske akte trebaju promicati razvoj svijesti o ravnopravnosti žena i muškaraca, a zabranjeno je javno prikazivanje i predstavljanje žena i muškaraca na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način, s obzirom na spol i spolnu orijentaciju.

6.2. Zakon o medijima

Zakonom o medijima, člankom 3., jamči se sloboda izražavanja i sloboda medija, koja među ostalim obuhvaća osobito: uvažavanje zaštite ljudske osobnosti, privatnosti i dostojanstva“. Prema članku 16. ovog Zakona:

- a) *Mediji su dužni poštovati privatnost, dostojanstvo, ugled i čast građana, a osobito djece, mladeži i obitelji bez obzira na spol i spolno opredjeljenje. Zabranjuje se objavljivanje informacija kojima se otkriva identitet djeteta, ukoliko se time ugrožava dobrobit djeteta.*
- b) *Mediji su dužni poštovati pravo na zaštitu identiteta svjedoka i oštećenika kaznenih djela, i bez njihova znanja i pristanka ne smiju otkriti njihov identitet.*

6.3. Zakon o elektroničkim medijima

Trima člancima ovog Zakona može se voditi prilikom izvještavanja o femicidu:

U audio i/ili audiovizualnim medijskim uslugama nije dopušteno poticati, pogodovati poticanju i širiti mržnju ili diskriminaciju na osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije, te antisemitizam i ksenofobiju, ideje fašističkih, nacionalističkih, komunističkih i drugih totalitarnih režima (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 12)

Članak 24. propisuje da *audiovizualni ili radijski programi trebaju, među ostalim, osobito: objavljivati istinite informacije, poštovati ljudsko dostojanstvo i ljudska prava i temeljne slobode te pridonositi poštivanju tuđih mišljenja i uvjerenja, kao i promicati međunarodno razumijevanje i osjećaj javnosti za pravdu, braniti demokratske slobode, služiti zaštiti okoliša, boriti se za ravnopravnost žena i muškaraca.*

A članak 26. Zakona o elektroničkim medijima propisuje da *u audiovizualnim ili radijskim programima nije dopušteno: objavljivati priloge koji vrijeđaju dostojanstvo čovjeka, objavljivati priloge osobito nemoralnog i pornografskog sadržaja, na bilo koji način poticati, promicati i veličati nasilje i kriminal.*

6.4. Kodeks časti hrvatskih novinara

Kodeks časti hrvatskih novinara je jedan od samoregulacijskih akata koji donosi opća određenja o pravima i dužnostima novinara. Dokument sadrži pravila novinarske struke i etike, a sastavljen je po uzoru na druge međunarodne novinarske kodekse. Šest točaka ovog dokumenta trebalo bi imati na umu prilikom izvještavanja o femicidu:

13. *Novinari u svom djelovanju poštuju, štite i promiču temeljna ljudska prava i slobode, a osobito načelo jednakosti svih građana. Posebna se odgovornost očekuje kad se izvještava ili komentira prava, potrebe, probleme i zahtjeve manjinskih društvenih skupina. Informaciju o rasi, boji kože, vjerskoj ili nacionalnoj pripadnosti, životnoj dobi, spolu, seksualnoj orijentaciji, rodnom izražavanju, bilo kojoj fizičkoj ili mentalnoj osobini ili bolesti, bračnom stanju, životnom stilu, društvenom položaju, imovinskom statusu ili razini obrazovanja novinar navodi samo ako je ona izrazito relevantna u kontekstu u kojem se iznosi. Nedopustivo je koristiti stereotipe, pejorativne izraze, ponižavajuće prikazivanje, kao i svaki drugi oblik izravnog ili neizravnog poticanja ili podržavanja diskriminacije.*

14. *Novinar treba štiti čovjekovu intimu od senzacionalističkog i svakog drugog neopravdanog otkrivanja u javnosti. Obvezan je poštovati svačije pravo na privatnost. Nedopustivo je bez njihovog dopuštenja snimati osobe u okruženju u kojem se opravdano očekuje privatnost. Narušavanje nečije privatnosti mimo njegove volje i znanja dopušteno je samo ako je opravdano iznimnim javnim interesom.*

15. *Posebna se pozornost, obazrivost i odgovornost zahtijeva pri izvještavanju o samoubojstvima, nesrećama, osobnim tragedijama, bolestima, smrtnim slučajevima i nasilnim djelima. Novinar treba izbjegavati intervjuiranje i prikazivanje osoba koje su izravno ili neizravno pogođene tim događajima, osim kada je riječ o iznimnom javnom interesu. U tom je slučaju novinar dužan voditi računa o časti, ugledu i dostojanstvu osoba o kojima izvještava.*

U slučajevima femicida-suicida, potrebno se pridržavati i točke 16. prema kojoj se vijesti o samoubojstvima i pokušajima samoubojstava ne naglašavaju te ih treba svesti na najmanju moguću mjeru, uz poseban obzir kad je riječ o djeci. Potrebno je pridržavat se stručnih smjernica za izvještavanje o samoubojstvima.

17. *U priložima o sudskim postupcima treba poštovati ustavno načelo pretpostavke nedužnosti optuženika te dostojanstvo, integritet i osjećaje svih stranaka u sporu. U kaznenim*

su postupcima novinari dužni poštovati pravo na zaštitu identiteta zaštićenih svjedoka, pouzdanika, zviždača i oštećenika, koji ne smiju otkriti bez njihovog pristanka, osim u slučajevima od iznimnog javnog interesa.

18. Novinar ne smije otkriti identitet djeteta ili maloljetnika uključenog u slučajeve seksualnog zlostavljanja ili bilo kojeg drugog oblika nasilja ili kaznenog djela, bez obzira je li dijete ili maloljetnik svjedok, žrtva, osumnjičenik ili okrivljenik. Medijski prilogi o takvim slučajevima ne smiju omogućiti identifikaciju djeteta ili maloljetnika. Identitet djeteta ili maloljetnika dopušteno je otkriti samo iznimno, kada je to u javnom interesu i ne ugrožava dobrobit djeteta ili maloljetnika, te uz pristanak roditelja ili skrbnika djeteta ili maloljetnika, ili kada to radi dobrobiti djeteta traže državna tijela.

6.5. Preporuke za izvještavanje o femicidu

Postoji i čitav niz preporuka za izvještavanje o nasilju nad ženama i femicidu. Vodilja za provođenje istraživanja u ovom radu bile su preporuke srpske grupe „Novinarke protiv nasilja nad ženama“, Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova te Ženske sobe.

Srpska grupa „Novinarke protiv nasilja nad ženama“, 2021. godine izdala je Smjernice za medijsko izvještavanje o nasilju prema ženama koje su nastale kao rezultat njihovog višegodišnjeg analiziranja, ali i praktičnog iskustva koje imaju u području izvještavanja o nasilju nad ženama. U Hrvatskoj je Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova 2019. godine u okviru Medijskog kodeksa donijela Smjernice za senzibilizirano izvještavanje o nasilju prema ženama i femicidu, a preporuke je izdala i Ženska soba. Na temelju preporuka iz sva tri izvora, prilikom izvještavanja o femicidu potrebno je:

- (1) Promatrati nasilje prema ženama u kontekstu njegove rodne utemeljenosti.
- (2) Istražiti je li nasilje bilo ranije prijavljivano i kako su reagirale institucije.
- (3) Ne prenositi iznenađenje ako nasilje nije ranije prijavljeno jer se time odgovornost prebacuje na žrtvu koja je morala tražiti pomoć, a nasilnik se oslobađa od odgovornosti.
- (4) Femicid postaviti u kontekst priče o prijašnjem nasilju, iako ono nije bilo ranije prijavljivano – femicid uvijek predstavlja posljednji i najbrutalniji oblik nasilja prema ženi.
- (5) Istaknuti da je za nasilje prema ženi uvijek odgovoran nasilnik i ne sugerirati krivnju žrtve.

(6) Ne služiti se pojmovima koji iskrivljuju značenje nasilja (nasilje prema ženama nije samo bračna svađa, ljubavni sukob, pretjerana ljubomora, zabava koja je otišla predaleko i sl.)

(7) Zaštititi identitet žrtve - ne objavljivati fotografije, adresu i detalje koji izravno ili neizravno otkrivaju identitet žrtve, njezine djece ili članova obitelji, izbjegavati detalje o načinu izvršenja ubojstva, konkretnom mjestu i tome slično.

(8) Izbjegavati navoditi izjave koje nimalo ne rasvjetljavaju slučaj (npr. susjeda ili rodbine), već samo služe popunjavanju medijskog prostora, za komentar kontaktirati kompetentne sugovornike koji imaju iskustva rada sa žrtvama ili se bave problematikom nasilja prema ženama.

(9) Ne iznositi detalje iz prošlosti počinitelja, ne smije ga se označavati senzacionalističkim izrazima poput monstrum, koljač i sl., niti koristiti izraze simpatije prema njemu.

(10) Ne fokusirati se na izgled i ponašanje žrtve (njezino pijanstvo, način oblačenja, kasni izlazak i sl.).

(11) Jasno navesti motiv ubojstva.

(12) Imati u vidu podatke o visokom riziku od femicida i povezati ih s njim (ljubomora/kontrola, odluka žrtve da ode, posjedovanje oružja).

(13) Voditi računa o tome da su tekstovi i oprema teksta (fotografija) u skladu s normama koje se primjenjuju u zaštiti privatnosti i dostojanstva žrtve, kao i najboljeg interesa djeteta.

(14) Češće pisati analitičke tekstove u kojima se na osnovi istraženih činjenica o femicidu, pojašnjava zašto se u državi i društvu koje proklamira ravnopravnost mora uspješnije i sustavno prevenirati i sankcionirati nasilje nad ženama te pružati učinkovitiju zaštitu žrtvama nasilja.

(15) Osvješčivati o stereotipima i seksizmu koji su u velikoj mjeri utkani u temelje nasilja prema ženama.

(16) Pratiti priču do kraja – izvještavati o toku suđenja i sankciji koja je ubojici presuđena (Sudar, 2019; Gligorijević i dr., 2021; Sarnavka, 2018).

Ono što pak medije može omesti u ispravnom izvještavanju o femicidu, a posljedično i u poštovanju svih napisanih pravila jest činjenica da je, i prije nego je točno definiran u

Kaznenom zakonu, i dalje teško odrediti što ulazi u kategoriju femicida, a što ne. Primjerice, prošle je godine, kako smo već naveli, u Hrvatskoj ubijeno devet žena, međutim sedam slučajeva ulazi u kategoriju femicida, a ostala dva nisu rodno uvjetovana ubojstva – jednu ženu je ubio susjed i djevojčicu od 1,5 godine je ubio bivši majčin partner. Ako se prisjetimo ranije spomenutih osam faza u odnosu žrtve i počinitelja prije nego dođe do femicida prema Monckton Smith (2018) što je za slučajeve u Hrvatskoj potvrdila i Bonacci Skenderović (2024), vrlo je delikatno za točno ustvrditi o kakvom kaznenom dijelu je riječ, odnosno ubojstvo klasificirati kao femicid. Primjerice, ponekad je vremenska udaljenost između okidača ubojstva i ubojstva vrlo kratka što znači da su neke od faza propuštene pa je vrlo vjerojatno da će takvi slučajevi femicida u medijima biti okarakterizirani kao nasilje koje je otišlo korak predaleko ili čak kao slučajno počinjeno ubojstvo.

Upravo na tom tragu, a u kontekstu etičnosti novinarskog izvještavanja Claude-Jean Bertrand (2007) smatra da niti jedan kodeks ne može u potpunosti predvidjeti sve slučajeve pa se često treba osloniti i na zdrav razum ili neki moralni osjećaj, u konačnici odgovornost prilikom obavljanja svojega posla. Etika odgovornosti zahtijeva od osobe da uzme u obzir posljedice svojih moralnih uvjerenja i djela, smatra Weber (1999) i navodi da dobar novinarski rad zahtijeva barem toliko 'duha' kao i neka učena djelatnost te je kod svakog časnog novinara osjećaj odgovornosti iznimno izražen (prema Vilović, 2003: 963).

7. ISTRAŽIVANJE O IZVJEŠTAVANJU O FEMICIDU NA PORTALIMA VEČERNJI.HR I JUTARNJI.HR

Ovim radom nastoji se utvrditi na koji način dva novinska portala izvještavaju o femicidu i vode li se pritom etičkim načelima struke. Za potrebe istraživanja, korištena je kvantitativna analiza sadržaja. Analiza sadržaja je istraživačka metoda koja pretvara pisane, a ponekad i vizualne materijale, u kvantitativno mjerljiv sadržaj (Franklin, 2013). Ona je proces proučavanja i razlaganja verbalnih i neverbalnih materijala s ciljem otkrivanja njihovih karakteristika i poruka pri čemu postoje dvije glavne vrste analize sadržaja – kvalitativna i kvantitativna. Kvalitativna analiza sadržaja nije vezana uz strogo definirana metodološka pravila, dok je kvantitativna analiza zasnovana na sustavnom i objektivnom pristupu, te bolje zadovoljava kriterije znanstvene metode (Lamza Posavec, 2011: 106).

Pri izboru portala kriteriji su bili: nacionalna rasprostranjenost i čitanost portala, da portal ima svoju tiskanu inačicu i da nije tabloid. Prema Reuters Institute Digital News (2023) portali koji zadovoljavaju navedene kriterije su jutarnji.hr i večernji.hr čiji su tekstovi jedinice analize. Uključeni su svi tekstovi (uključujući nadnaslove, naslove, podnaslove i fotografije) s portala jutarnji.hr i večernji.hr koji se odnose na sedam slučajeva femicida počinjenih u 2023. godini. Ta je godina odabrana s obzirom na to da je u 2023. godini femicid u Hrvatskoj prepoznat kao zasebno kazneno djelo te da, osim u okviru godišnjeg Izvješća o radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, nema recentnih domaćih istraživanja o načinu na koji mediji izvještavaju o femicidu.

Kronološki, riječ je o sljedećim femicidima:

- (1) Ivanec, 11. ožujka 2023. – Ženu (70) je na smrt pretukao sin s kojim je živjela.
- (2) Petrinja, 17. svibnja 2023. – Ženu (45) je ubio suprug.
- (3) Zaprešić, 18. lipnja 2023. – Ženu (30) je ubio suprug.
- (4) Bisag, 29. lipnja 2023. – Ženu (48) je ubio bivši partner.
- (5) Osijek, 20. rujna 2023. – Ženu (21) je ubio potencijalni dečko.
- (6) Velika Gorica, 29. prosinca 2023. – Muškarac je ubio suprugu (64) i majku (84).

U svrhu provedbe analize sadržaja izrađena je analitička matrica koja sadrži 36 klasifikacijskih kategorija kroz koje smo postavljajući ih, htjeli ustvrditi na koji način mediji

izvještavaju o femicidu. Korištene varijable podijeljene su u nekoliko kategorija koje su omogućile detaljnu analizu svakog aspekta izvještavanja.

Prva kategorija odnosi se na osnovne informacije o članku, na kojem je portalu članak objavljen te koji je novinski oblik izabran za izvještavanje. Ovaj segment omogućava uvid u to kako se pristupa femicidu, smatra li se urednički da je dovoljno objaviti vijest, širi izvještaj ili događaju pristupiti analitički. Druga skupina varijabli usmjerena je na fokus i kontekst izvještavanja. Analizirano je na što se novinar najviše usredotočio u članku: je li u fokusu femicid kao ozbiljan društveni problem ili se pozornost preusmjerava na osobne detalje o žrtvi ili počinitelju. Također, važno je i ispituje li se postavlja li članak femicid u kontekst kontinuiranog nasilja, iako ono nije bilo prijavljeno, čime se naglašava da femicid nije izolirani incident već posljednji stadij dugotrajnog nasilja nad ženama. Pritom se analizira i je li u tekstu jasno naznačen motiv ubojstva, što je ključno za razumijevanje šireg društvenog i rodnog konteksta femicida.

Treća grupa varijabli ispituje (ne)pristranost novinara, odnosno njegovog izvještavanja. Analizira se postoji li vidljiva pristranost novinara u tekstu što može utjecati na percepciju čitatelja. Također, posebna pozornost posvećena je tome prikazuje li novinar iznenađenje zbog činjenice da nasilje nije ranije prijavljeno, što može neetično prebaciti odgovornost na žrtvu. Ispituje se i potpisuju li se autori pod tekstove što može ukazati na transparentnost, vjerodostojnost i odgovornost za objavljeni sadržaj. Nadalje, ispituje se jesu li u tekstu i naslovima korišteni senzacionalistički izrazi i tzv. riječi-pojačivači poput „šok“, „horor“, „tragedija“ i slične riječi te iskrivljuje li to prikaz zločina i potkopava li dostojanstvo žrtve. Četvrta kategorija varijabli odnosi se na zaštitu privatnosti i dostojanstva žrtve i počinitelja. Istraženo je jesu li u članku objavljeni osobni podaci žrtve i počinitelja (ime, prezime, inicijali, identificirajući detalji poput godina, mjesta stanovanja i imena članova obitelji). Ova kategorija ključna je za procjenu pridržavaju li se novinari etičkih standarda zaštite privatnosti te sprječavaju li dodatnu viktimizaciju žrtve i senzacionalizaciju zločina.

Sljedeća kategorija vezana je za broj i vrstu izvora informacija. Ovdje se ispituje koliko izvora novinar koristi te jesu li ti izvori službeni (policija, državno odvjetništvo, pravobraniteljica) ili neslužbeni (susjedi, prijatelji, kolege). Cilj je procijeniti pouzdanost informacija, kao i doprinose li izvori razjašnjenju samog slučaja. Na kraju, analiziran je i vizualni materijal. Ispitano je koriste li se u tekstu eksplicitne fotografije vezane uz slučaj, odnosno jesu li bilo žrtve bilo počinitelji jasno vidljivi, fotografije s društvenih mreža ili

metaforičke fotografije (npr. policijski automobil, tabla s nazivom mjesta), te utječu li one na sam sadržaj.

Na temelju postojeće literature korištene u radu i dostupnih istraživanja postavljene su sljedeće hipoteze:

H1: Prilikom izvještavanja o femicidu mediji uglavnom objavljuju imena ili druge identificirajuće činjenice o žrtvama.

H2: U člancima se često koriste riječi – takozvani pojačivači: *šok, strava, horor, nesretna žena, velika tragedija...*

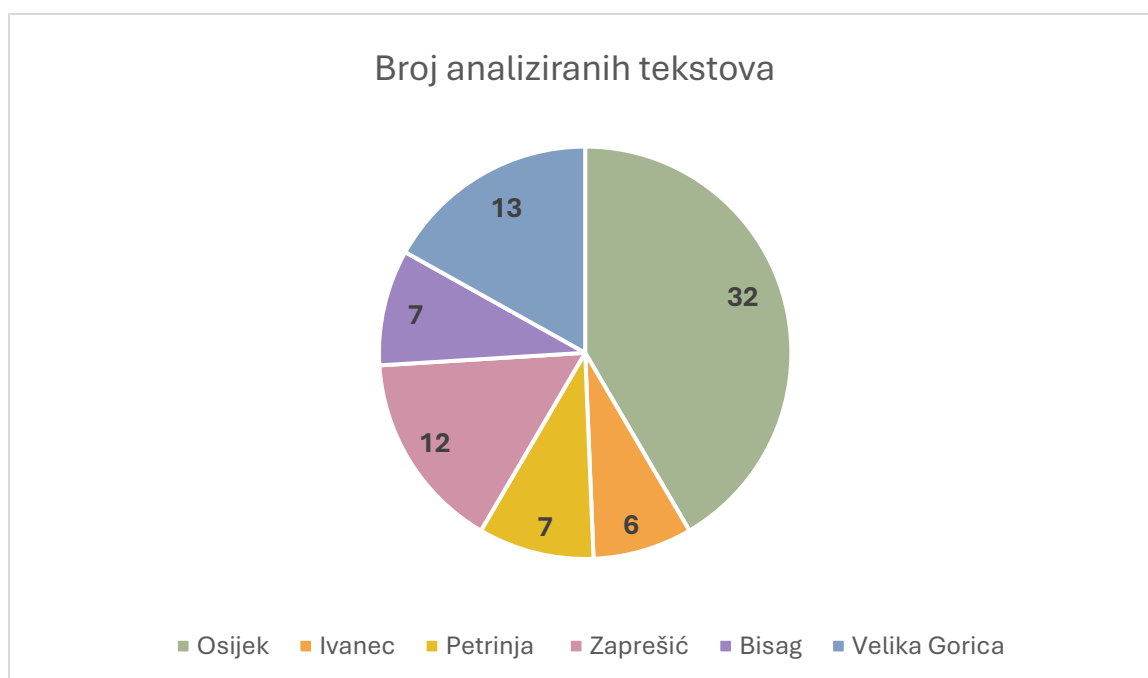
H3: Naslovi su nerijetko senzacionalistički.

H4: O žrtvama femicida često se izvještava stereotipno.

H5: Femicid se češće prikazuje kao bračna svađa, a ne rodno uvjetovano ubojstvo.

8. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA

Analizirano je ukupno 77 tekstova, od čega su 54 objavljena na portalu večernji.hr, a 23 na portalu jutarnji.hr. Sveukupno se najveći broj njih odnosi na slučaj Osijek (23 teksta na portalu večernji.hr i 9 na portalu jutarnji.hr). Slijedi slučaj Velika Gorica (11 tekstova na portalu večernji.hr i 2 na portalu jutarnji.hr), Zaprešić (8 tekstova na portalu večernji.hr i 4 na portalu jutarnji.hr), Bisag (5 tekstova na portalu večernji.hr i 2 na portalu jutarnji.hr), Petrinja (3 teksta na portalu večernji.hr i 4 na portalu jutarnji.hr) te Ivanec (4 teksta na portalu večernji.hr i 2 na portalu jutarnji.hr).

Graf 2: Ukupan broj analiziranih tekstova s oba portala (izvor: autorica)

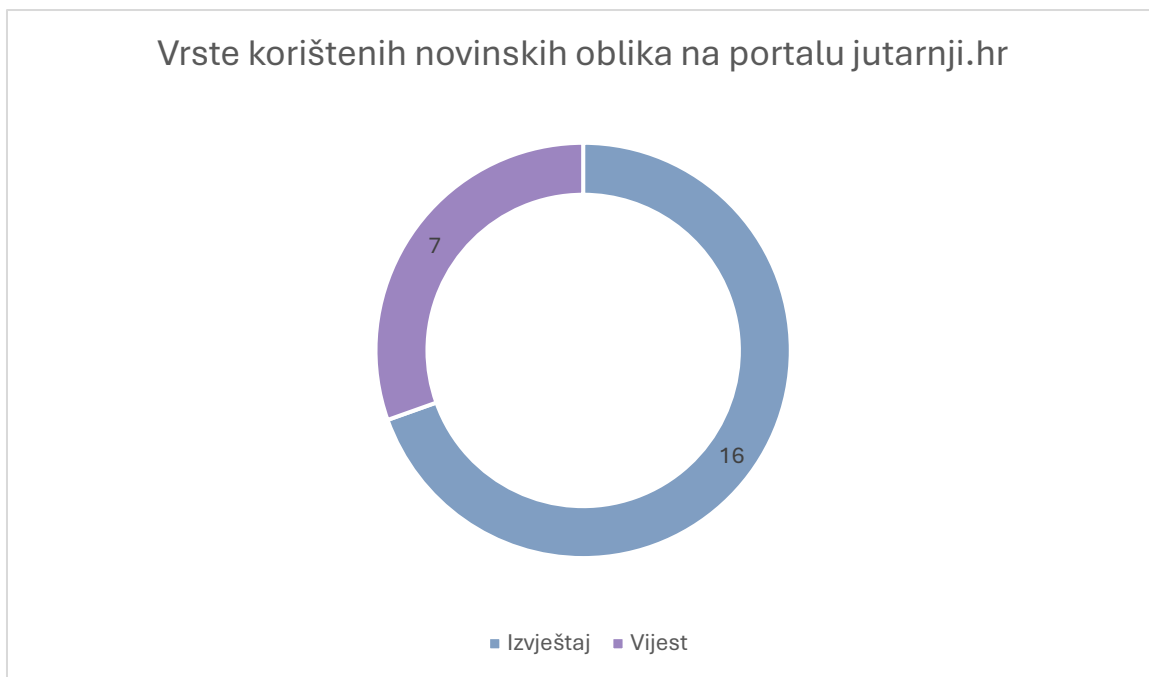
Iz rezultata je vidljivo da je portal večernji.hr temi femicida posvetio dvostruko više prostora što, ako uzmemo u obzir da se najviše izvještavalo o slučaju Osijek, možemo objasniti činjenicom da Večernji list u Osijeku ima stalnu dopisnicu, novinarku Suzanu Lepan Stefančić koja prati upravo pravosuđe i koja je s mjesta događaja kontinuirano izvještavala o tom slučaju. Riječ je o slučaju u kojem je 27-godišnji policajac ubio 21-godišnju djevojku hicem iz službenog pištolja. Ovaj slučaj dobio je mnogo pozornosti na oba portala zbog nekoliko ključnih elemenata. Prvo, riječ je o policajcu, službenoj osobi koja se bavi održavanjem mira i sigurnosti. Drugo, na samom početku događaja u javnosti su se pojavile brojne kontradiktorne informacije. Naime, počinitelj je policiji prvo rekao da je riječ o samoubojstvu, zatim je nakon obdukcije policija zaključila da je hitac nedvojbeno ispalio njihov kolega, ali da je to učinio

slučajno, a Državno odvjetništvo je zaključilo da je riječ o ubojstvu. To je potaknulo sumnje u zataškavanje, a u međuvremenu su u javnost izašle i tekstualne poruke s mobitela koje je žrtva razmjenjivala s prijateljicom, a u kojima je počinitelja opisala kao manipulatora i posesivnu osobu i tada je, bez sumnje, postalo jasno da je riječ o femicidu. Dakle, zbog uključenosti službene osobe, slojevitosti slučaja i emotivnog naboja ovaj je slučaj bio posebno medijski atraktivan.

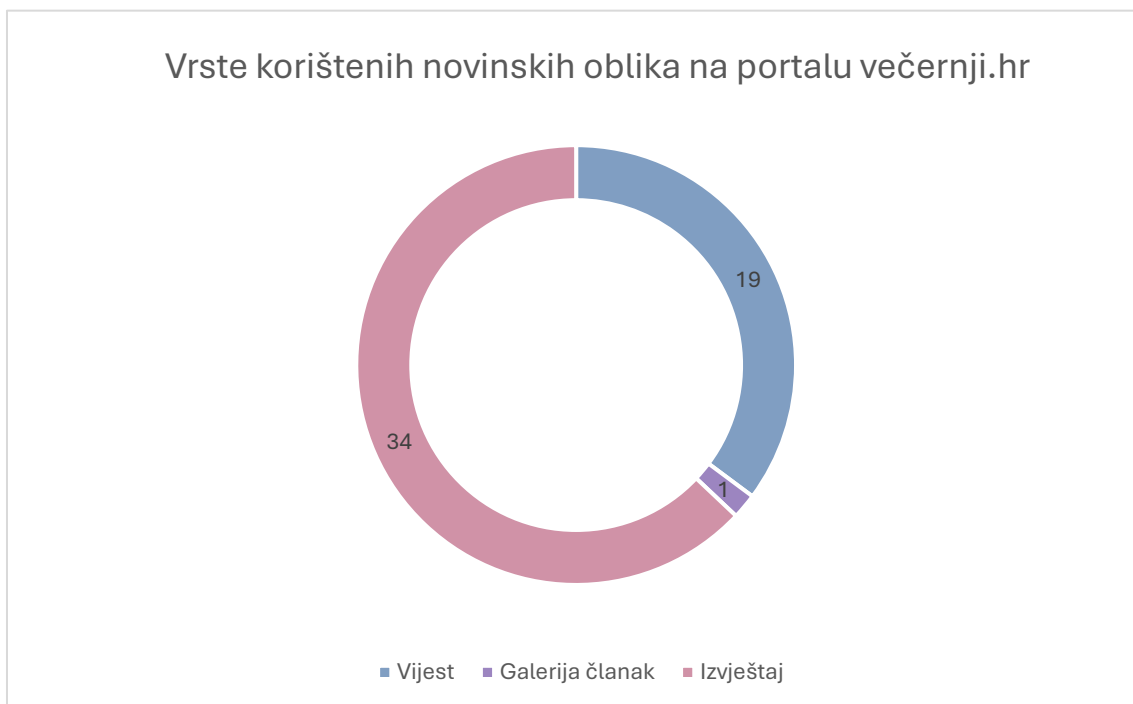
Sljedeći po pokrivenosti bio je slučaj iz Velika Gorica u kojoj se dogodio dvostruki femicid na kraju 2023. godine. Brutalnost slučaja - ubijanje supruge u cvjećarnici nakon što je pobjegla iz kuće i ubojstvo vlastite majke te konačno počinjenje samoubojstva, dali su kompleksnost cijelom slučaju koji je ujedno naglasio i širi društveni kontekst, s obzirom na veliki broj femicida u 2023. godini i nedavne promjene u zakonodavstvu koje su femicid prepoznale kao posebno kazneno djelo.

8.1. Novinski oblik i fokus

Novinski oblici koji prevladavaju u tekstovima o femicidu su vijesti i izvještaji, a objavljen je i jedan „galerija članak“, oblik specifičan za večernji.hr. Stjepan Malović (2007: 185) opisuje vijest kao pravovremeni izvještaj o događajima, činjenicama i stavovima koji su od velikog interesa za mnoge ljude, i koji ima zadatak odgovoriti na pitanja 5W+H, odnosno na pitanja: tko je sudjelovao (*who*), što se dogodilo (*what*), gdje se dogodilo (*where*), kada se dogodilo (*when*), zašto se dogodilo (*why*) i kako se dogodilo (*how*). Izvještaj se definira kao proširena verzija vijesti, koja uključuje osnovne informacije smještene u širi kontekst, dodajući izjave i dodatne činjenice. „Galerija članak“ je novinarski oblik u kojem se tekst razloma u potpise fotografija složenih u veliku galeriju. Prema rezultatima istraživanja najčešći oblik je izvještaj (64%), slijede vijesti (33.7%) i jedan 'galerija članak'. Konkretno, na portalu večernji.hr objavljeno je 19 vijesti, 34 izvještaja i 1 galerija članak, dok je na portalu jutarnji.hr objavljeno 7 vijesti i 16 izvještaja, vidljivo je u grafovima br. 3 i 4.

Graf 3: Prikaz novinskih oblika korištenih na portalu večernji.hr (izvor: autorica)

Graf 4: Prikaz novinskih oblika korištenih na portalu jutarnji.hr (izvor: autorica)

Iako su analizirani izvještaji uglavnom analitički, oni se u većini slučajeva odnose samo na pojedinačni slučaj femicida pa se može zaključiti da se femicidu ne pristupa istraživački kao fenomenu koji se može obraditi, kako su Corradi i dr. (2016) naveli, kroz nekoliko različitih

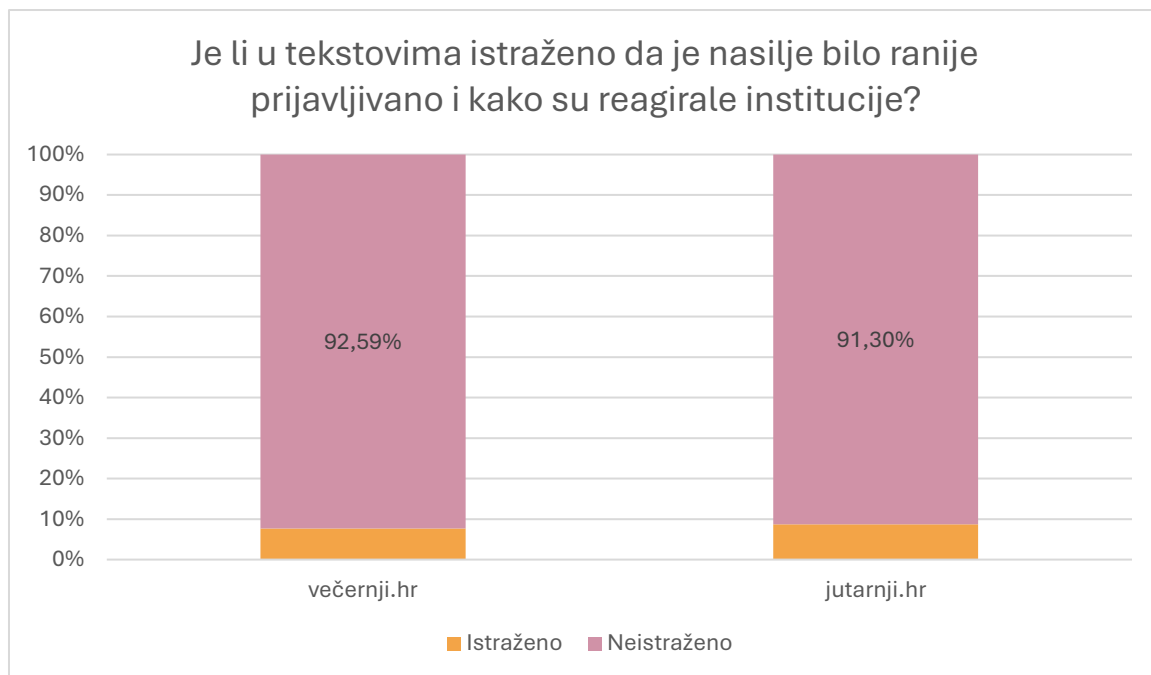
pristupa: feministički, sociološki, kriminološki, pristup ljudskim pravima i dekolonijalni pristup, a koje smo ranije objasnili.

Analizom se nastojalo utvrditi i je li novinar u izvještavanju najviše usredotočen na femicid, na osobne detalje o žrtvi ili na osobne detalje o počinitelju. Rezultati pokazuju da se u ukupno 75% tekstova novinar usredotočuje na femicid. Međutim, tada se uglavnom prenose informacije o ubojstvu, pokretanju istrage, sudskom procesu ili presudi, ali odgovor na pitanje zašto je do femicida došlo, ne dobivamo ni u jednom tekstu. Dakle, u samu srž problema se ne ulazi, a to potvrđuje upravo i odabir novinskih oblika kroz koje se izvještava o femicidu.

8.2. Kontekstualizacija femicida

Analizom je utvrđeno, a prikazano u grafu br. 5 jest da u 92% svih tekstova na oba portala nije istraženo je li nasilje bilo ranije prijavljivano, kao ni kako su reagirale institucije. Odnosno, je li nasilje bilo ranije prijavljivano istraženo je u 4 teksta na portalu večernji.hr i 2 teksta objavljena na portalu jutarnji.hr. Od toga, u jednom je tekstu navedeno da se „neslužbeno doznaje da policija ranije nije imala postupanja u toj obitelji“.

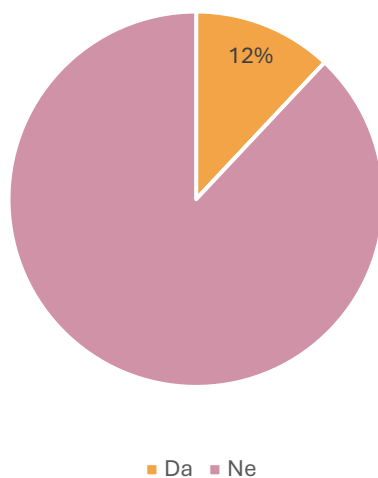
Rezultati su alarmantni jer u iznimno visokom postotku femicid novinari ne stavljaju u kontekst nasilja koje je prethodilo, odnosno je li prijavljivano policiji. Femicid bi se u izvještavanju, naime, uvijek trebao staviti u kontekst prijašnjeg nasilja, čak i ako ono nije bilo ranije prijavljivano zato što je to posljednji i najbrutalniji oblik nasilja nad ženama. Posljedično, ako nasilje nije ranije prijavljivano, u izvještajima se ne smije prenositi iznenađenje na temelju izjava svjedoka jer se na taj način odgovornost stavlja na žrtvu.

Graf 5: Je li istraženo je li nasilje bilo ranije prijavljivano i kako su reagirale institucije (izvor: autorica)

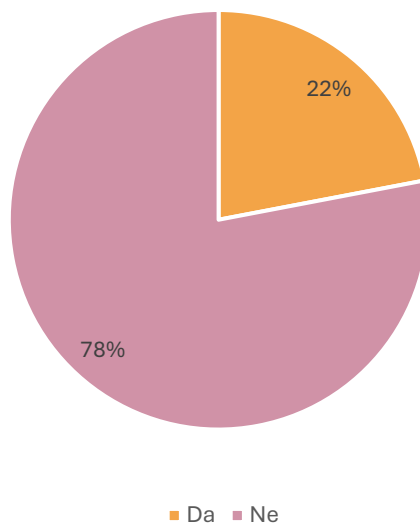
Dodatno, prema pitanju veže li se prijašnje nasilje uz činjenicu da ono nije bilo ranije prijavljivano, femicid je postavljen u prosječno 14% svih analiziranih tekstova na oba portala, vidljivo je u grafovima br. 6 i 7. Preciznije, u tri teksta vezana za slučaj Bisag (2 objavljena na portalu večernji.hr i 1 na portalu jutarnji.hr) i po četiri teksta za slučajeve Velika Gorica (po 2 teksta na svakom od portala) i Osijek (po 2 teksta na svakom od portala).

Je li femicid postavljen u kontekst prijašnjeg nasilja iako ono nije bilo ranije prijavljivano? večernji.hr

Graf 6: U koliko je posto tekstova femicid postavljen u kontekst prijašnjeg nasilja, iako ono nije bilo ranije prijavljivano, na portalu večernji.hr (izvor: autorica)

Je li femicid postavljen u kontekst prijašnjeg nasilja iako ono nije bilo ranije prijavljivano? jutarnji.hr

Graf 7: U koliko je posto tekstova femicid postavljen u kontekst prijašnjeg nasilja, iako ono nije bilo ranije prijavljivano, na portalu jutarnji.hr (izvor: autorica)

Važno pitanje u izvještavanju o suicidu jest isticanje iznenađenja u tekstu koje je potencijalno temeljeno na izjavama neslužbenih izvora i stoga što nasilje nije bilo ranije

prijavljivo. Prema rezultatima, ni iz jednog teksta nemoguće je iščitati iznenađenje. Izostanak iznenađenja zbog neprijavljenog nasilja sugerira da ipak postoji svijest o kompleksnosti problema nasilja nad ženama i odgovornosti društva, a ne žrtve zbog neprijavlivanja i rješavanja nasilja.

Rezultat prema kojem je samo u 14% tekstova femicid stavljen u kontekst prijašnjeg nasilja, međutim, sugerira na potrebu za dubljim razumijevanjem i prikazivanjem femicida u medijskom izvještavanju. Prikazivanje femicida kao pojedinačnog slučaja i površno obrađivanje teme onemogućava kontekstualizaciju koja bi ukazala na ozbiljnost problema. Ova ograničena medijska perspektiva usko je povezana s istraživanjem Jane Monckton Smith (2012), koja također zaključuje da femicid nije prepoznat kao dio šireg društvenog problema. S obzirom na ove nalaze, jasno je da je nedostatak dubinske analize medijskog izvještavanja jedan od ključnih faktora što je otegotna okolnost za razvoj svijest o femicidu kao društvenom problemu.

U kontekstualizaciji femicida značajno bi pomogli novinarski intervjui ili neslužbeni razgovori sa stručnjacima koji bi objasnili tipične obrasce ponašanja koji prethode samom ubojstvu, kao što je primjerice lista rizika za femicid koju je postavila Monckton Smith (2018). Bilo bi korisno pozvati na statističke podatke o tomu koliko često nasilje nije prijavljivo, a rezultira femicidom ili pokušajem femicida. U 14 posto tekstova u kojima je femicid stavljen u kontekst prijašnjeg nasilja, podatke saznajemo od neslužbenih izvora – najčešće susjeda, ali i od obitelji i prijatelja.

Primjerice, u izvještaju objavljenom na portalu večernji.hr pod naslovom „Tko je bio ubojica iz Bisaga? Jedni ga znaju kao agresivca, a drugi kao volontera koji pomaže djeci“ navodi se sljedeće:

„Podsjetimo, muškarac je u petak aktivirao bombu te raznio sebe i bivšu partnericu, koju je uhodio“ (večernji.hr).

„Susjedi navode kako je nesretna žena pokušala prekinuti kontakt s ubojicom. Tad je počela proživljavati horor i nikad nije imala mira. Dolazio bi autom i kružio. Do zgrade je dolazio i biciklom. Imala bi mjesec dana mira, a potom bi sve krenulo iz početka“ (večernji.hr).

„Narav mu je bila prgava i bio je agresivan prema nekim mještanima, zbog čega su tek rijetki razgovarali s njim“ (večernji.hr)

Slično se, o istom slučaju, saznaje i iz izvještaja objavljenom na portalu jutarnji.hr naslovljenom „Đuka je bio VIP tjelohranitelj političara i dugogodišnji DJ? ‘Predstavljao se kao opak tip““:

„Kad ga je ostavila, bio je jako naporan, dosadan, obilazio je oko njezine zgrade, i nama je bilo nelagodno. Onda bi se kratko smirio, nismo ga viđali, valjda je negdje odlazio, ali prije dva tjedna je intenzivirao špijuniranje žene koja s njim više nije htjela imati posla. I onda se dogodilo ovo – kaže sugovornica Jutarnjeg“ (jutarnji.hr).

Dakle, saznaje se da je počinitelj uhitio žrtvu, da je ona pokušala prekinuti kontakt s njim te da je agresivan prema trećim osobama. Svi ti navodi još bi veću težinu dobili da su se uklopile izjave stručnjaka koji bi objasnili da je uhođenje visok prediktor femicida (Stark, 2007 prema Bonacci Skenderović, 2024) te da je pokušaj prestanka kontakta vjerojatno okidač zbog kojeg počinitelj izgubi kontrolu, odnosno četvrta od osam faza koje dovedu do femicida prema Monckton Smith (2018).

Također, u tekstovima se femicid vrlo rijetko spominje izrijeckom, češće se klasificira kao ubojstvo ili teško ubojstvo. Jedan od primjera u kojima se ubojstvo supruge naziva femicidom jest tekst objavljen na portalu jutarnji.hr pod naslovom „Određen istražni zatvor Petrinjcu koji je ubio suprugu“, a nadnaslov glasi „Femicid“. U tekstu objavljenom na portalu večernji.hr pod naslovom „VIDEO Mještani Bisaga u šoku nakon tragedije: 'Čuli smo prasak, zapomaganje pa bombu““, spominju se i slučajevi femicida koji su prethodili i točno ih se tako i naziva:

„To, nažalost, nije bio jedini slučaj femicida u posljednjih nekoliko mjeseci. U svibnju je u obiteljskoj kući u Petrinji pronađeno beživotno tijelo 45-godišnje žene, a policija je uhitila njezina 52-godišnjeg supruga. Prije desetak dana u stanu u Zaprešiću 29-godišnjak je oštrim predmetom usmrtio 30-godišnju članicu obitelji, a sebe je teško ozlijedio u pokušaju samoubojstva“ (vecernji.hr).

Iako se zna da je femicid rodno uvjetovano ubojstvo još od 1801. godine, u našem Kaznenom zakonu nije bio definiran sve do ožujka 2024. godine pa se na temu terminologije, novinarima izostavljanje termina femicid može uzeti kao olakotna okolnost ukoliko je iz teksta ipak jasno da je riječ o rodno uvjetovanom ubojstvu. Međutim, u 6 tekstova na večernji.hr-u i u 5 tekstova na jutarnji.hr-u femicid se označava kao bračna svađa čime se u potpunosti iskrivljuje značenje nasilja i doprinosi neutralizaciji njegove ozbiljnosti, baš kao što Richards i

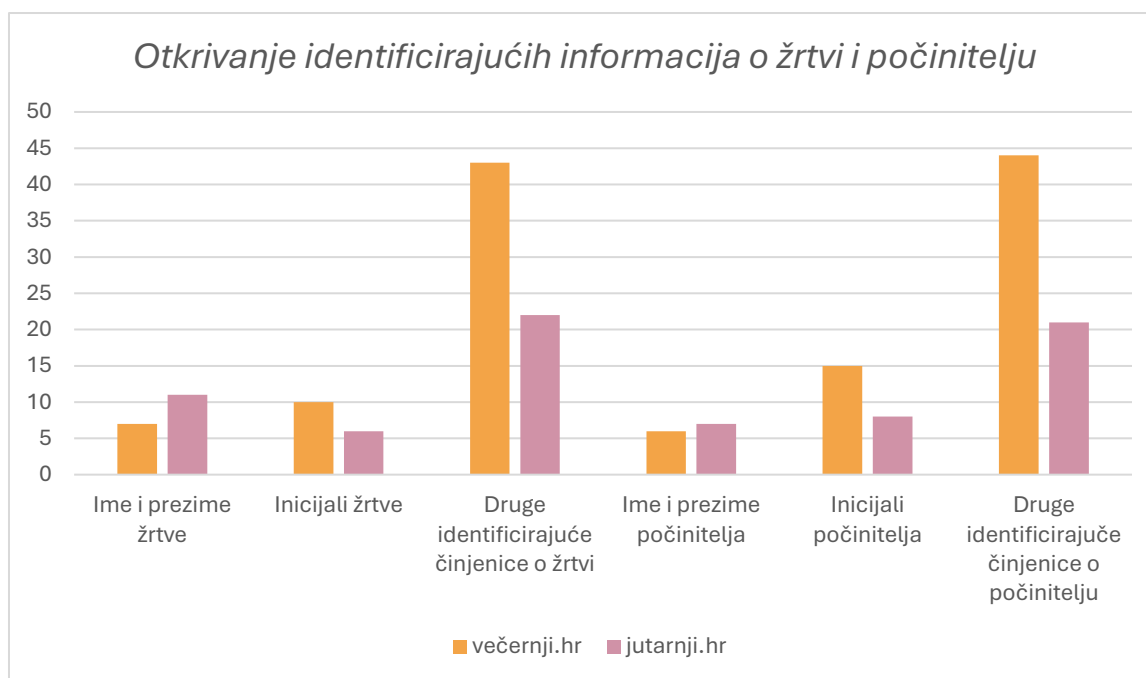
dr. (2014) zaključili za američki medijski diskurs. Dakle, mediji problem rodno uvjetovanog nasilja zamagljuje uokvirivanjem femicida kao „gubitka kontrole“, „ubojstva iz ljubomore“ ili „bračne svađe“. Ipak, hipoteza *H5: Femicid se najčešće prikazuje kao bračna svađa, a ne kao rodno uvjetovano ubojstvo*, je opovrgnuta jer je riječ o ukupno 14,28% slučajeva.

8.3. Kršenje prava na privatnost

Prema Kodeksu časti hrvatskih novinara (čl. 14), novinar treba štiti čovjekovu intimu od senzacionalističkog i svakog drugog neopravdanog otkrivanja u javnosti. Obvezan je poštovati svačije pravo na privatnost, a narušavanje nečije privatnosti dopušteno je samo ako je opravdano iznimnim javnim interesom. Što bi trebalo biti u iznimnom javnom interesu ovisi o svakom slučaju pojedinačno s time da, što su detalji koji se objavljuju intimniji, opravdanje za objavljivanje mora biti argumentiranije. Tako objava imena i informacija o obiteljskom životu, zdravstvenom stanju ili mjestu stanovanja ponekad može biti opravdana dok ponekad nije u interesu javnosti da se to zna pa se ne bi trebalo niti objavljivati (Vijeće Europe, 2018). Kvantitativnom analizom sadržaja nastojalo se stoga utvrditi iznose li novinari detalje o ubojstvu (način, mjesto) te detalje o žrtvi i počinitelju (ime i prezime, inicijale ili druge identificirajuće činjenice poput starosti, mjesta stanovanja, titule, imena članova obitelji...) pa je postavljena prva hipoteza: *Prilikom izvještavanja o femicidu mediji uglavnom objavljuju imena ili druge identificirajuće činjenice o žrtvama*.

Utvrđeno je da je ime i prezime žrtve otkriveno u ukupno 18 tekstova dok u 59 nije. Od tih 59 u kojima nije otkriveno ime i prezime, u njih 16 su navedeni inicijali. O drugim žrtvinim identificirajućim činjenicama pisalo se u 84% slučajeva, odnosno u 65 analiziranih tekstova, dok se u ukupno 12 tekstova detalji o mjestu stanovanja, zanimanju, članovima obitelji i sl. nisu mogli pronaći.

Ime i prezime počinitelja otkriveno je u 13 analiziranih tekstova dok u 64 nije. Od 64 novinska teksta u kojima nije otkriveno ime i prezime počinitelja, u 23 su otkriveni inicijali. Druge identificirajuće činjenice o počinitelju otkrivene su u 65 tekstova.

Graf 8: Otkrivanje identificirajućih informacija o žrtvi i počinitelju – večernji.hr i jutarnji.hr (izvor: autorica)

Iz dobivenih podataka moguće je zaključiti da se u više slučajeva otkriva ime i prezime žrtve (23% tekstova) i to češće na portalu jutarnji.hr, dok se počinitelja češće označava inicijalima (30% tekstova) što više prakticira večernji.hr. Što se tiče ostalih identificirajućih činjenica, jednako često se, na oba portala, otkrivaju i one vezane za žrtvu kao i one vezane za počinitelja - 85% tekstova ukupno. Prema ovoj analizi, prvu hipotezu tako možemo potvrditi iako smjernice jasno nalažu da se treba zaštititi identitet žrtve prilikom izvještavanja o femicidu. Mediji usprkos tomu iznose imena i druge identificirajuće činjenice o žrtvama.

Nadalje, detalji o načinu ubojstva otkrivani su u 70,4% slučajeva na večernji.hr-u i u 78,26% slučajeva na jutarnji.hr-u. Detalji o mjestu ubojstva izneseni su u 50% slučajeva na večernjem i u 61 % slučajeva na jutarnjem.

Otkrivanje ovakvih informacija može biti opravdano, primjerice, ako su žrtva ili počinitelj političari ili druge javne osobe. U tom slučaju govorimo o javnom interesu u koji ulazi sve što je relevantno za društvo i zajednicu. Dakle, pitanja sigurnosti, zdravlja, kvalitete života... (mediahelpingmedia.org). Uzmimo za primjer slučaj Osijek gdje je počinitelj policajac i službenim oružjem je počinio femicid. Riječ je o osobi zaposlenoj u državnoj službi, korištenje službenog oružja ukazuje na zlorabu položaja i oružja koje bi trebalo biti namijenjeno za zaštitu građana. U ovom slučaju je u interesu javnosti da sazna ime i prezime počinitelja, profesionalni status te okolnosti zločina. Ipak, novinari nisu donosili detalje samo o počinitelju

već i o žrtvi i nerijetko je u javnost izlazilo više podataka od onih koje bi trebale biti u interesu javnosti. Primjerice, informacije o fakultetu koji žrtva pohađa, o tome koliko je uspješna studentica, o stipendiji koju prima i slično.

Dvojbene su tekstualno poruke s mobitela koje je žrtva izmjenjivala s prijateljicom. Javno objavljivanje prepiske je neupitno zadiranje u privatnost žrtve, međutim te poruke femicid stavljaju u kontekst prijašnjeg nasilja i rasvjetljavaju događaj koji i policija jako dugo karakterizira kao nesretan slučaj.

„Nakon što su objavljene poruke koje je žrtva razmjenjivala s policajcem i prijateljicom, a iz kojih je jasno kako nije prihvaćao da Mihaela ne želi s njim biti u vezi i žalila se kako je opsesivan, manipulativan, posesivan, te nakon što je objavljeno da nije odmah zvao policiju, da je isprva tvrdio kako je posrijedi samoubojstvo, da je premještao stvari po stanu i do dolaska policije oprao odjeću koju je nosio i otuširao se, mijenjao iskaze, policija i dalje ustraje na nesretnom slučaju“ (večernji.hr).

8.4. Specifičnosti izvještavanja o femicidu

8.4.1. Izvori i pristranost

Vjerodostojnost izvora ključna je za formiranje informiranog javnog mijenja (Lippmann, 1995) pa novinari imaju odgovornost koristiti pouzdane izvore kako bi pružili točnu i što objektivniju sliku stvarnosti.

Novinari na oba portala najčešće se oslanjaju na jedan izvor informacija, u gotovo 40 posto slučajeva, pokazuju podaci u grafu br. 9. Ako gledamo zasebno svaki portal, prema podacima u grafu br. 10, gotovo četrdeset posto analiziranih tekstova na portalu večernji.hr potkrijepljeno je jednim izvorom informacija, dok je na portalu jutarnji.hr isključivo jedan izvor informacija korišten u 30% analiziranih tekstova. Kada govorimo o broju izvora u novinarstvu, nije nužno da više izvora znači da će biti prikazane različite perspektive. Čak i ako novinar koristi dva ili više izvora, ti izvori mogu svi pružati informacije s iste strane priče ili iz istog kuta gledanja. Na primjer, dva stručnjaka iz istog područja mogu imati slične ili identične stavove o nekom pitanju. Dakle, prisutnost više izvora ne jamči da će se čuti različiti glasovi ili suprotstavljene strane.

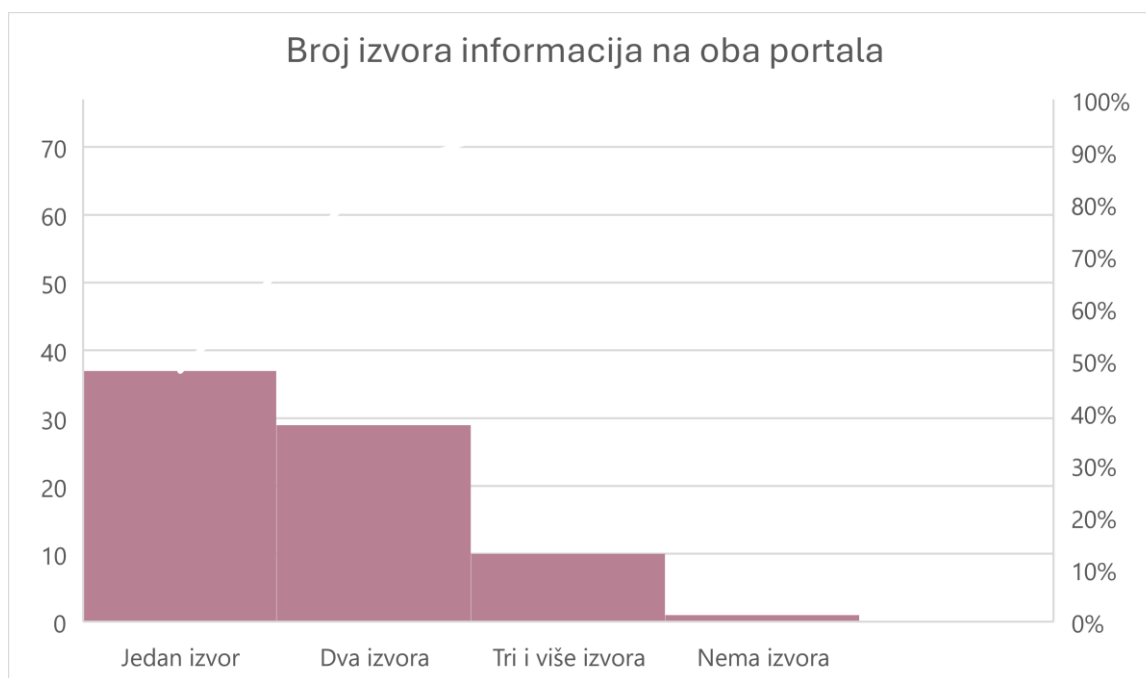
Ipak, ne može se reći da su novinari pristrani zbog toga što koriste jedan izvor informacija, odnosno donose jednu stranu priče jer koncept „dvije strane priče“ u izvještavanju

o femicidu može biti problematičan. Pokušaj stvaranja balansa kroz pristup „dvije strane“ može ponekad dovesti do pogrešnog prikaza stvarnosti i minimiziranja nasilja. Stoga, ako se tekst temelji samo na razgovoru s jednim izvorom i još ako je taj izvor službeni, on nije ostavljao dojam pristranosti.

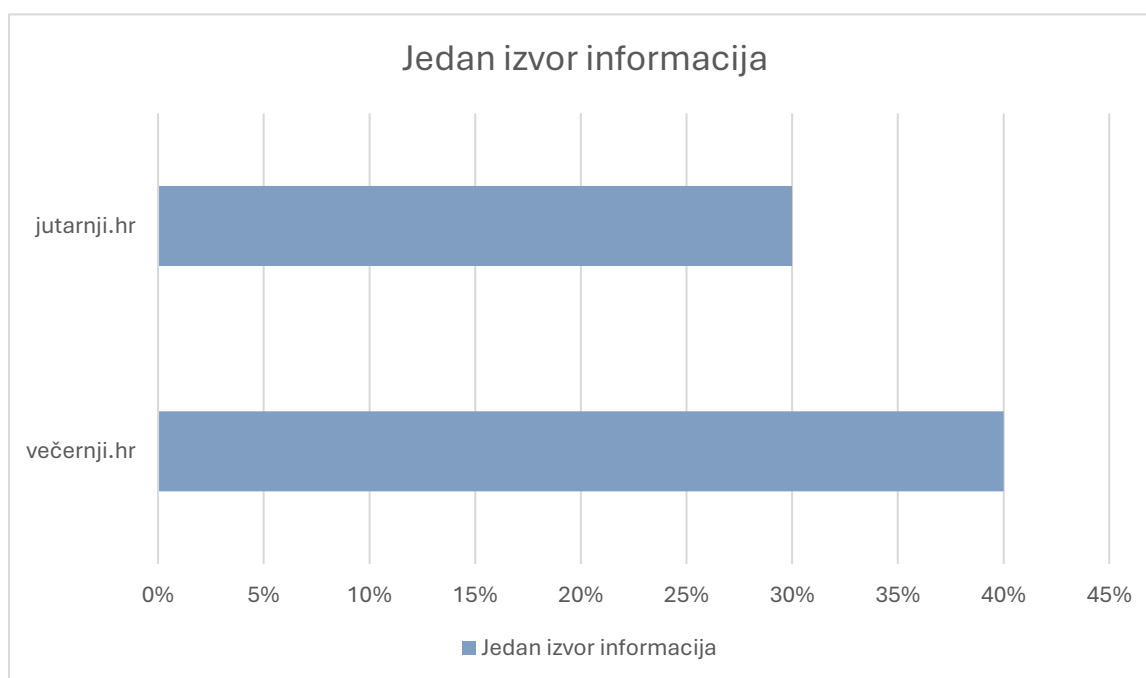
U tekstovima koji se temelje samo na jednom izvoru, i to neslužbenom, doznaje se puno privatnih informacija o žrtvama. Detalji koji su, primjerice, otkriveni o žrtvi u slučaju Osijek, ne mogu se opravdati iznimnim javnim interesom jer u interesu javnosti nije da zna kakva je žrtva bila studentica, gdje je radila, je li primala stipendiju, kojim se sportovima bavila i slične privatne informacije:

„Inače, kako smo doznali od osoba koje su se poznavale, 21-godišnja Mihaela bila je omiljena u svom društvu, uspješna studentica i sportašica. Prije dvije godine završila je gimnazijski smjer Prirodoslovne gimnazije i Tehničke škole “Ruđer Bošković“ u Osijeku, a pohađala je Pravni fakultet u Osijeku. Bila je i stipendistica Grada Osijeka za darovite studente. Trenirala je taekwondo, gdje je također imala zapažene uspjehe i rezultate. Prijatelji je opisuju kao nevjerojatno optimističnu i veselu djevojku, koja je uvijek bila nasmijana, dobro raspoložena i prijateljski nastrojena prema ljudima u svojoj blizini, ali i onima koje je prvi put u životu susrela. U to su se mogli uvjeriti i kupci u jednom osječkom trgovačkom centru gdje je radila preko studentskog centra i također bila omiljena“ (jutarnji.hr).

Riječ je, dakle, o senzacionalističkom otkrivanju intime u javnosti i nepoštivanju prava na privatnost čime je prekršen i čl. 14. Kodeksa časti hrvatskih novinara.

Graf 9: Koliko izvora informacija ima u tekstu; podaci se odnose na ukupan broj analiziranih tekstova na oba portala (izvor: autorica)

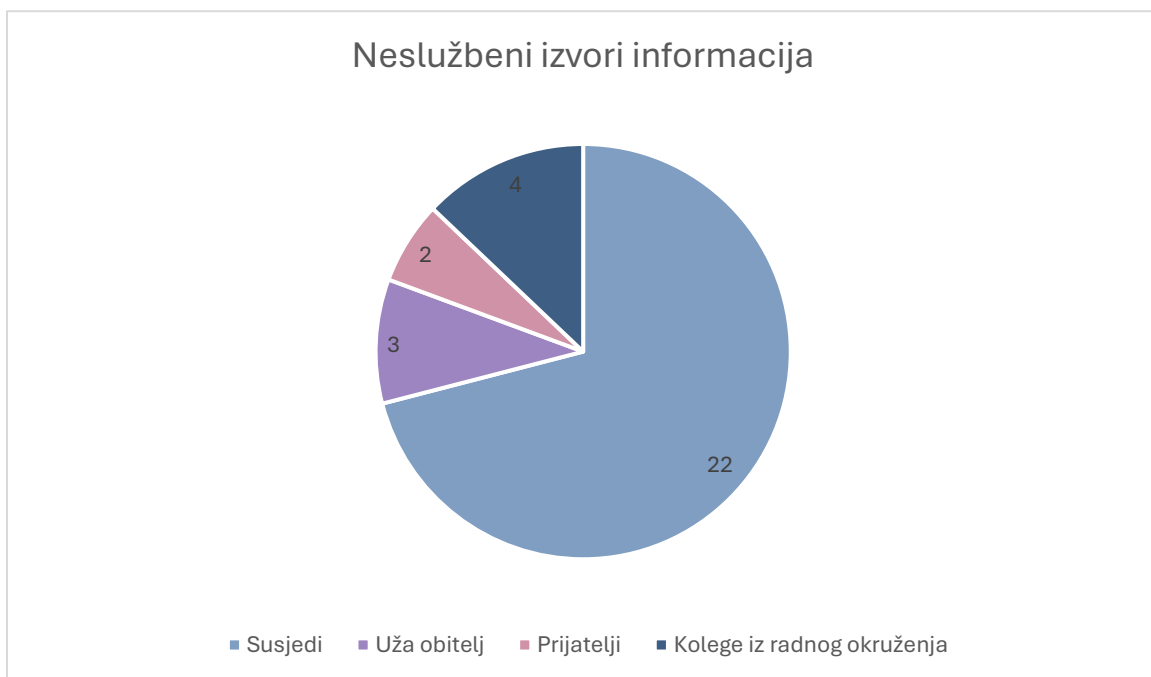

Graf 10: Koji od portala je češće koristio samo jedan izvor informacija (izvor: autorica)

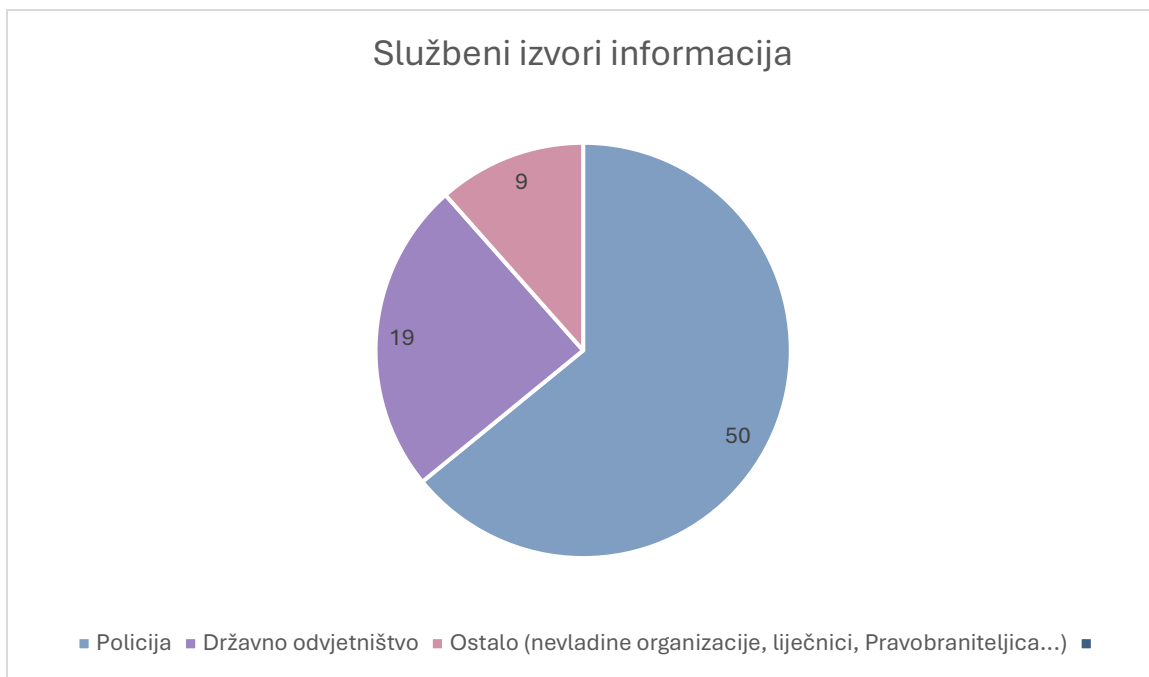
Novinari u pisanom novinarstvu nerijetko se u svojim tekstovima pozivaju na neslužbene izvore, međutim, svi bi novinari trebali izbjegavati navoditi izjave koje ne rasvjetljavaju slučaj (npr. susjeda ili rodbina), već samo služe popunjavanju medijskog prostora. Za dobivanje izjave, posebno kad je riječ o osjetljivim temama, treba kontaktirati kompetentne

sugovornike koji imaju iskustvo rada sa žrtvama ili se bave problematikom nasilja prema ženama (Sudar, 2019; Gligorijević i dr., 2021; Sarnavka, 2018).

Neslužbeni izvori korišteni su u ukupno 21,6% slučajeva na oba portala. Samo neslužbeni izvor u po 4 teksta koristili su svaki od portala i to u slučajevima: Osijek (3 teksta), Ivanec (1 tekst) i Bisag (4 teksta). Istraživanje je pokazalo kako su najčešći neslužbeni izvori informacija susjedi, a najčešći službeni policija i državno odvjetništvo koje novinari i traže prve informacije, međutim nerijetko su na samom početku kaznenog dijela nedostupni ili suzdržani s najčešće korištenom frazom – *Istraga je u tijeku* što novinarima ostavlja previše prostora za spekulacije i za posezanje za neslužbenim izvorima kako bi im tekst bio „sadržajni“ ne razmišljajući pritom ni o zakonima, ni o kodeksima pa ni smjernicama.

Graf 11: Najčešći neslužbeni izvori informacija; podaci temeljeni na ukupnoj analizi na oba portala (izvor: autorica)

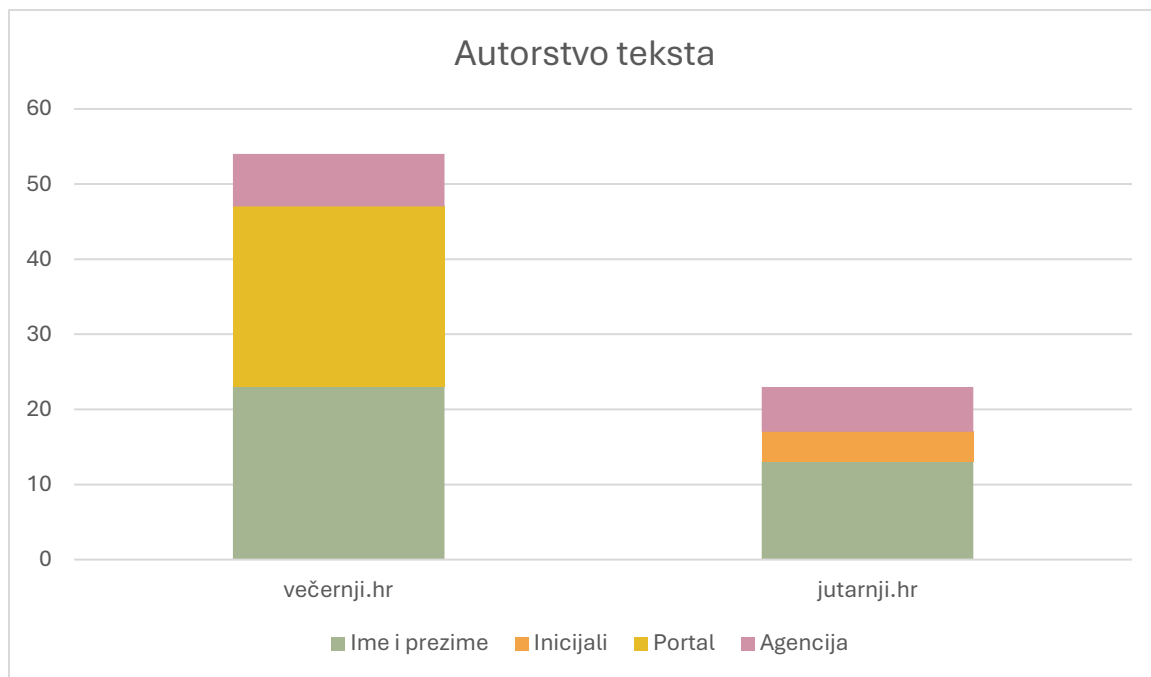

Graf 12: Najčešći službeni izvori informacija; podaci temeljeni na ukupnoj analizi na oba portala (izvor: autorica)

8.4.2. Autorstvo – pitanje odgovornosti i vjerodostojnosti

Novinski tekstovi mogu biti potpisani imenom i prezimenom jednog ili više autora/ica, inicijalima, mogu biti predstavljeni kao redakcijska ili agencijska vijest ili biti nepotpisani (Malović i sur., 2007 prema Sarnavka 2018: 13) Kada je novinar potpisan imenom i prezimenom, on preuzima osobnu odgovornost za točnost, etičnost i kvalitetu sadržaja.

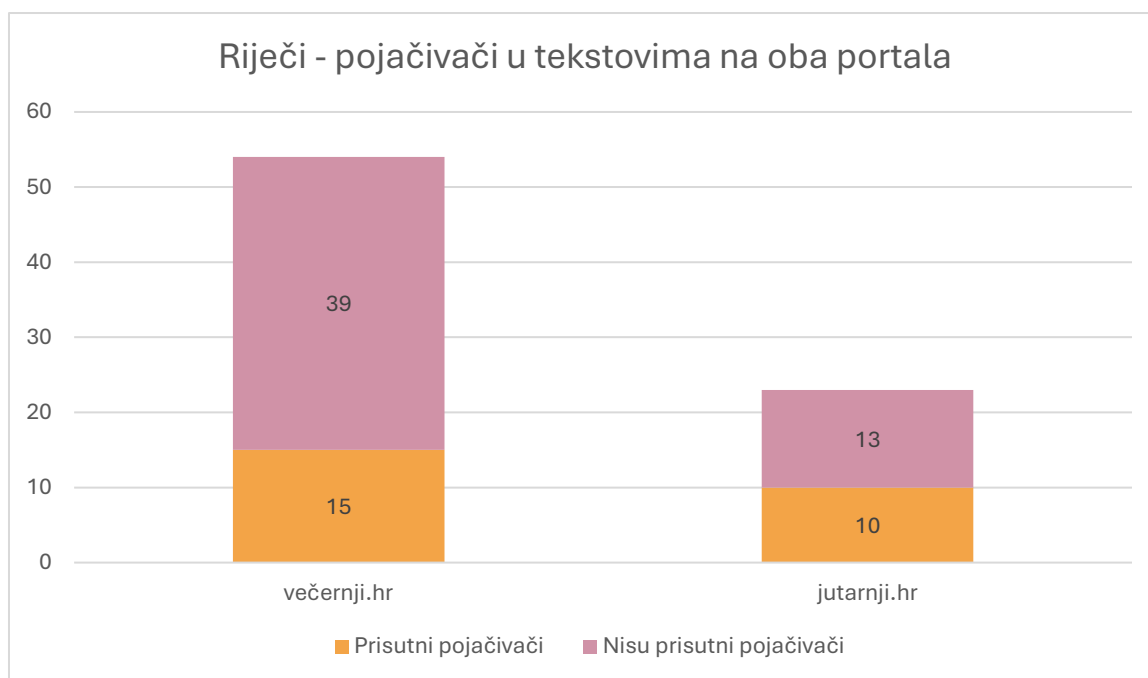
Od ukupno 77 analiziranih tekstova 47% ih je potpisano imenom i prezimenom. Gledajući svaki portal pojedinačno, na večernji.hr-u autori su potpisani imenom i prezimenom u 43% slučajeva, a na jutarnji.hr-u u 57% slučajeva. Inicijalima se novinari potpisuju u 17% slučajeva i to samo u tekstovima objavljenim na portalu jutarnji.hr. U 44,4% slučajeva u potpisu stoji ime portala i to prakticira samo večernji.hr. Agencijske vijesti o femicidu večernji.hr prenosi u 13% slučajeva, a jutarnji.hr u 26% slučajeva. Ostaje, međutim, otvoreno pitanje tko preuzima odgovornost u svim ostalim slučajevima i jesu li tekstovi vjerodostojni. Otvoreno je i pitanje konkretnih slučajeva kad dođe do kršenja zakona ili kodeksa, odgovara li uopće itko ikad za povredu prava bilo počinitelja, bilo žrtve.

Graf 13: Jesu li autori potpisani imenom i prezimenom, inicijalima ili je u potpisu portal ili agencija (izvor: autorica)

8.4.3. Riječi - pojačivači

Elementi koji se koriste uz imenice kada se opisuje žrtvu, počinitelja ili femicid nazivaju se pojačivačima. To su jezična sredstva kojima se povećava emocionalnost. Renkema (1997) radi razliku između semantičkih i leksičkih pojačivača. „Semantički intenzifikatori su riječi koje se mogu zamijeniti manje ekstremnom verzijom (npr. divovski je intenzifikator velikog). Leksički pojačivači su riječi koje se mogu ukloniti iz teksta, što rezultira smanjenjem intenziteta (npr. 'vrlo' pojačava 'veliko' u izrazu 'vrlo veliko')“ (Renkema, 1997, prema Burgers i dr., 2013: 8). S obzirom na to da im je cilj povećavanje emocionalnih reakcije kod čitatelja, pojačivači u suštini ukazuju na senzacionalizam. Analiza je pokazala da su pojačivači, i to leksički, prisutni u ukupno 32,5% tekstova. Točnije u 28% tekstova objavljenih na portalu večernji.hr i 43,5% tekstova objavljenih na portalu jutarnji.hr. Neki od najčešće korištenih pojačivača su: *nesretna žena, stravičan zločin, dramatični prizori, krvavi pohod, velika tragedija*. Tekst u kojem je identificirano najviše pojačivača, njih 8, objavljen je na portalu jutarnji.hr pod naslovom „Nesretna žena pobjegla je u trgovinu, ušla u WC, ali manijak ju je pronašao: ‘Bilo je puno krvi...’“. Ovi rezultati potvrđuju drugu hipotezu (H2) *U člancima se često koriste riječi – pojačivači: šok, strava, horor, nesretna žena, velika tragedija*.

Graf 14: U koliko tekstova su korišteni pojačivači na svakom od portala (izvor: autorica)

8.4.4. Stereotipi i seksizam

U analizi opisa žrtava, ali i počinitelja tražili su se i stereotipno razumijevanje rodni uloga i seksizam, međutim konkretni primjeri nisu pronađeni. Nailazilo se na primjere poput ovoga:

„Za njegovu suprugu Mariju imaju samo riječi hvale. Kažu da su je svi u susjedstvu obožavali, kao i da je svima bila spremna pomoći. Isto govore i o Zvonimirovoj majci, koja bi, barem prema pričama u susjedstvu, u svađama između sina i snahe uvijek stala na Marijinu stranu. Lako je moguće da je upravo to bio jedan od razloga zbog kojih je Zvonimir odlučio ubiti i nju nakon što je ubio svoju dugogodišnju suprugu“ (jutarnji.hr).

Iako sadrži elemente stereotipnog razmišljanja, oni se ne odnose direktno na rodne stereotipe. U tekstu se žrtve (suprugu i majku počinitelja) prikazuju kroz njihove odnose prema drugima, gdje su predstavljene kao žene koje su „obožavane“ zbog svoje dobrote i spremnosti da pomognu. Implicira se, čak prejudicira, da je majčino zauzimanje strane u sukobima između sina i snahe možda bio razlog za ubojstvo, što možda može sugerirati tradicionalni pogled na obiteljsku dinamiku u kojoj se od žena očekuje da budu mirotvorke, ali sama konstrukcija ovog argumenta više upućuje na pokušaj racionalizacije zločina nego na direktno osnaživanje rodni stereotipa.

Također, ranije naveden primjer opisa žrtve u slučaju Osijek gdje ju se naziva „nevjerojatno optimističnom i veselom djevojkom, koja je uvijek bila nasmijana, dobro raspoložena i prijateljski nastrojena prema ljudima“ može sugerirati da su žrtve „vrijedne žaljenja“ samo ako su ispunile određene društvene norme ili očekivanja, što može implicirati na stereotipno prikazivanje i može umanjiti razumijevanje problema nasilja kao šireg društvenog pitanja. Međutim, ne odnosi se izravno na rodne stereotipe.

Budući da se u tekstovima nije naišlo na prikazivanje žene kao npr. požrtvovne majke, dobre domaćice ili poslušne supruge, četvrta se hipoteza: *(H4) O žrtvama femicida često se izvještava stereotipno*, ne može potvrditi.

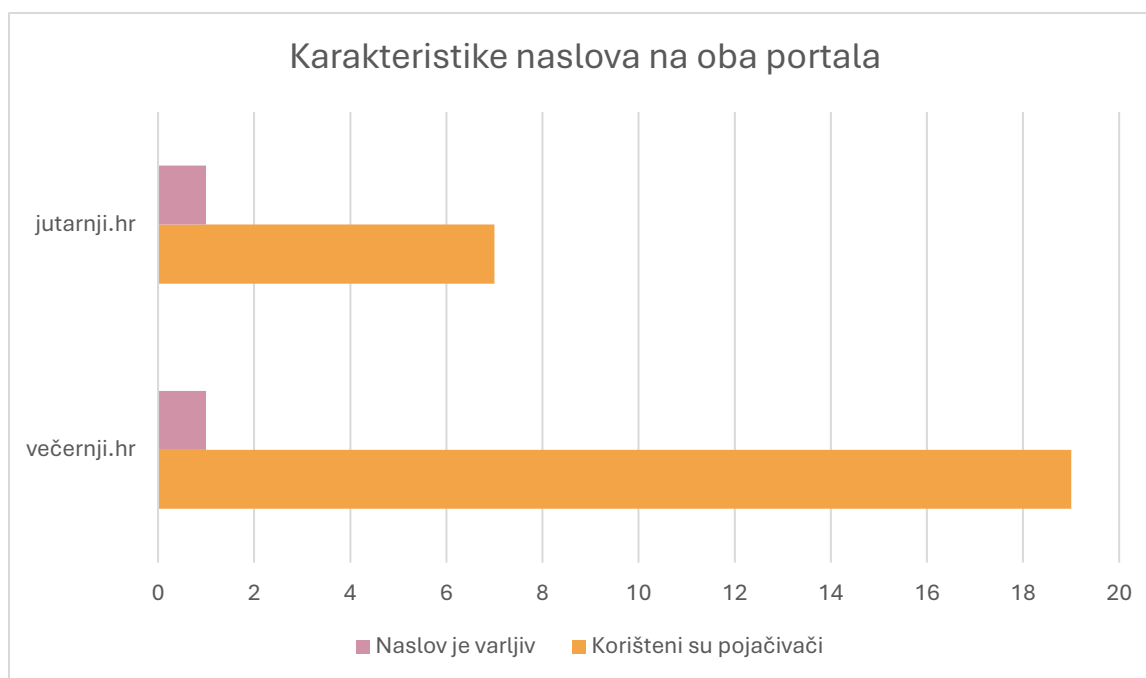
8.5. Oprema tekstova

Naslov je ključan dio teksta – predstavlja ulaz u tekst, kanal koji usmjerava čitatelja i služi kao privlačan mamac. Njegova svrha je privući pažnju. Naslovi odražavaju glavne teme izvještaja prema viđenju novinara, sažimajući i vrednujući događaj o kojem se piše. Drugim riječima, naslovi su ključni za definiranje situacije, što značajno utječe na način na koji čitatelj razumije i pamti vijesti (van Dijk, 1991 prema Ivas, 2004: 11). Novinski naslov može biti složen i uključivati različite komponente kao što su nadnaslov, veliki naslov, podnaslov i sinopsis, koji su povezani hijerarhijski i jezično. U angloameričkoj literaturi, sinopsis se naziva "lead" i predstavlja dio naslova koji detaljnije najavljuje sadržaj teksta povezanog s naslovom (Ivas, 2004: 30).

U ovoj analizi obuhvaćeni su nadnaslov, glavni naslov i podnaslov, a istraženo je jesu li korišteni pojačivači u tim elementima te jesu li varljivi odnosno nalazi li se u naslovu nešto što se ne nalazi u tekstu ili imaju pogrešne i nepotpune informacije koje dovode do zablude (firstdraftnews.org).

8.5.1. Naslov

U ukupno 35% tekstova korišteni su pojačivači u naslovu. Točnije, u 35,18% na večernji.hr-u i u 30,4% na jutarnji.hr-u, prikazano je u grafu br. 15. Najčešći korišteni pojačivači su: *šok, horor, nesretna žena, krvavi pohod*. Međutim, varljiva su samo dva naslova – po jedan na svakom od portala, a pojačivači su prisutni samo u jednom od njih što ukazuje na to da pojačivači nisu uvijek alarm za varljivost.

Graf 15: Jesu li u naslovima korišteni pojačivači i jesu li naslovi varljivi (izvor: autorica)

Naslov 1: „Strašna tragedija u Zaprešiću, svađa bračnog para invalida završila ubojstvom: ‘Bili su divna obitelj...‘“. Naslov je varljiv jer se femicid prezentira kao bračna svađa, a ne kao rodno uvjetovano ubojstvo. Time se, kao i karakteriziranjem počinitelja i žrtve kao 'divne obitelji', iskrivljuje značenje nasilja.

Naslov 2: „Tko je umirovljeni mehaničar koji je ubio majku i suprugu: 'Bio je svadljiv, agresivan i mrzio je autoritete‘“. Ovaj naslov na prvi pogled ne izgleda varljivo, međutim, kada u tekstu pročitamo kako nema službene potvrde identiteta ubojice, a iz naslova saznajemo kakav je bio, on to postaje.

Naslov može biti senzacionalistički bez da je varljiv. Često su korištene emotivno nabijene riječi, ali informacije koje su u naslovima, točne su: „Strava u Petrinji: U obiteljskoj kući pronađena mrtva žena, uhićena jedna osoba“, „Podignuta optužnica protiv muškarca koji je u Petrinji golim rukama ubio suprugu“, „Detalji užasa u Zaprešiću: Zet im je poslao poruku, a onda su našli mrtvu kćer...“, „Objavio oglas na Facebooku i krenuo u krvavi pohod: Ženu i sebe bombom je ubio bivši DJ“, neki su od ukupno 23 senzacionalistička naslova. Što znači da je gotovo 30% naslova senzacionalističko i time je potvrđena treća hipoteza, *H3: Naslovi su nerijetko senzacionalistički*.

8.5.2. *Nadnaslov*

Nadnaslov stoji iznad naslova. Služi kao svojevrsna prva „udica“, kratki sažetak teksta koji dopunjava ili pojačava naslov. Obično se sastoji od tri do šest riječi (balkansmedia.org).

U ukupno 18% analiziranih nadnaslova prisutni su pojačivači. Ako gledamo svaki od portala posebno, 16,7% nadnaslova na večernji.hr-u sadrži pojačivače, kao i 21,7 nadnaslova na portalu jutarnji.hr. Najčešće korišteni su: *horor, šok, užas, skandal*.

Niti jedan nadnaslov nije varljiv. Koriste se kako bi opisali događaje koji zaista jesu dramatični stoga ih se može okarakterizirati kao senzacionalističke ili sugestivne što pokazuju primjeri navedenih nadnaslova, ali ne i kao varljive.

Nadnaslov 1: UŽAS U ZAPREŠIĆU (večernji.hr)

Nadnaslov 2: NISU BILI U VEZI? (jutarnji.hr)

8.5.3. *Podnaslov*

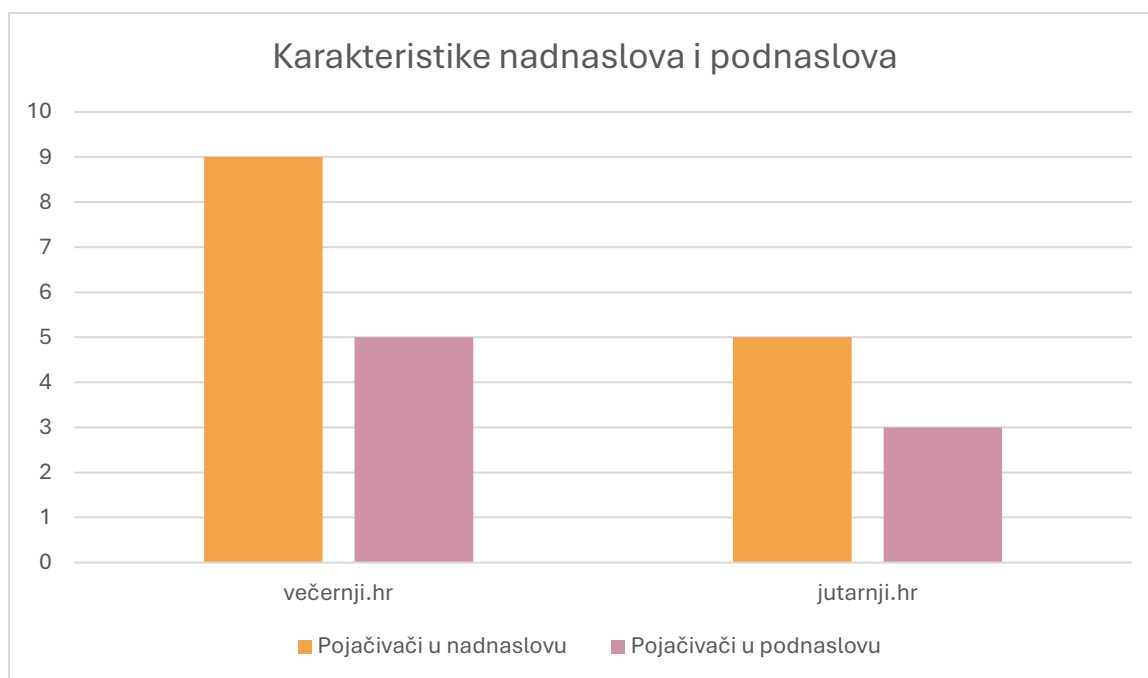
Podnaslovi nadopunjuju naslove koji su često lišeni konteksta pa zato „dobivaju podnaslove u kojima se njihov sadržaj konkretizira.“ (Silić 2006, prema Petriševac, 2009) pri čemu je važno vidjeti kako je prikazan kontekst.

Ako promatramo podnaslove, vidimo da su u ukupno 9% njih prisutni pojačivači. Odnosno u 5 podnaslova na večernjem i 3 podnaslova na jutarnjem. Korišteni pojačivači su: *šokirani, nesretna, užas, strašno*. Niti podnaslovi nisu varljivi. Pojačivače se, kao i kod nadnaslova koristi za opis dramatičnih događaja.

Podnaslov 1: Susjedi i obitelj šokirani su nakon što je otkriveno kako je tijelo žene (70) pronađeno u stanu u Ivancu ove nedjelje. Policija je privela sina (večernji.hr)

Podnaslov 2: Tek kada je nepobitno potvrđeno da je samoubojstvo isključeno kao opcija, rekao je da je sam ispalio hitac, ali ne namjerno. Policija je rekla – OK (jutarnji.hr)

Generalno gledajući, u nadnaslovima, naslovima ili podnaslovima polovice analiziranih tekstova (50,6%) nalaze se pojačivači koji su element senzacionalizma.

Graf 16: Jesu li u nadnaslovu i podnaslovu korišteni pojačivači (izvor: autorica)

8.5.4. Fotografije

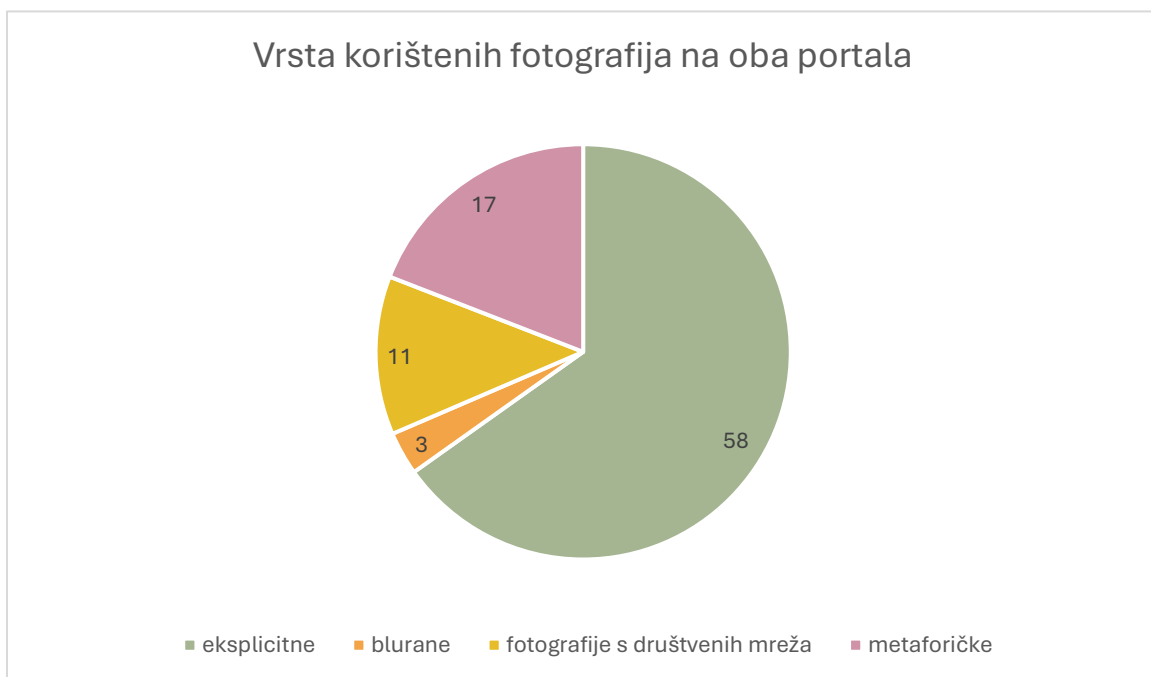
Analizirajući fotografije nastojalo se utvrditi koriste li se: eksplicitne fotografije vezane uz slučaj, odnosno jesu li na fotografijama žrtva, počinitelj ili mjesto zločina vizualno očigledni, jesu li kao oprema korištene fotografije žrtve ili počinitelja s društvenih mreža a da nisu zamagljene, koriste li se metaforičke fotografije poput policijskog automobila, ploče s nazivom mjesta u kojem se femicid dogodio, sudnica i slično, ilustracije ili „blurane“, odnosno zamagljene fotografije žrtve, počinitelja, mjesta zločina. Fotografije, naime, mogu izazvati snažne emocije i imati velik utjecaj na publiku. Kad je riječ o uznemirujućim fotografijama, da bi se ublažili učinci mogućeg stresa kod čitatelja, opcija je uključiti upozorenja prije prikazivanja uznemirujućih fotografija ili, u specifičnom slučaju *on-line* medija, zamagliti/pixelizirati ih (bonn-institute.org).

Eksplicitne fotografije večernji.hr je objavio u 42 teksta (78%), a jutarnji.hr u 16 tekstova (70%). Pritom treba objasniti da se pod „eksplicitnom fotografijom“ ne smatra uznemiravajuća fotografija s mjesta zločina, već sve fotografije žrtve ili počinitelja koje nisu blurane ili dolaze s društvenih mreža, kao i fotografije npr. kuće ili zgrade u kojoj se femicid dogodio, ulice i slično.

Od 77 analiziranih tekstova, samo su u 3 korištene blurane fotografije. Objavio jutarnji.hr i na njima je žrtva slučaja Osijek. Riječ je o fotografijama preuzetima s društvenih mreža.

Kada je riječ o fotografijama s društvenih mreža, puno češće ih koristi jutarnji.hr nego večernji.hr. Jutarnji.hr je objavio ukupno 10 fotografija s društvenih mreža, a večernji.hr jednu. S obzirom na to da sadržaji na društvenim mrežama, i tekstualni i vizualni nisu regulirani ni zakonima ni propisima, ovo je vrlo osjetljivo područje posebno kad je riječ o teškim kaznenim djelima nakon kojih mediji bez ograde preuzimaju informacije s tuđih društvenih mreža.

Večernji.hr češće koristi metaforičke fotografije (u 26% tekstova), nego jutarnji.hr (u 13% tekstova), a najčešće korištena metaforička fotografija je policijski automobil.

Graf 17: Kakve su fotografije najčešće korištene na portalima večernji.hr i jutarnji.hr (izvor: autorica)

Fotografije pojačavaju sadržaj u 52% tekstova na večernji.hr-u i u 61% tekstova na jutarnji.hr. Fotografije žrtava, osmrtnica, lampiona koji gore ispred kuća, mase ljudi na sahranama, počinitelja u lisicama pojačavaju emocionalni dojam teksta.

9. ZAKLJUČAK

U ovom su se radu istraživalo na koji način dva vodeća hrvatska novinska portala, večernji.hr i jutarnji.hr izvještavaju o femicidu za što je korištena kvantitativna analiza sadržaja. Generalno, rezultati istraživanja ukazuju na zabrinjavajuće obrasce u izvještavanju – od otkrivanja identiteta žrtava, korištenja senzacionalističkih naslova, do nedostatka konteksta koji bi femicid prikazao u širem kontekstu kad je riječ o nasilju nad ženama.

Prva hipoteza: *Prilikom izvještavanja o femicidu mediji uglavnom objavljuju imena ili druge identificirajuće činjenice*, potvrđena je. Analizom je ustanovljeno da je ime i prezime žrtve otkriveno u ukupno 18 tekstova dok u 59 nije. Od tih 59 u kojima nije otkriveno ime i prezime, u njih 16 su navedeni inicijali. O drugim žrtvinim identificirajućim činjenicama pisalo se u 84% slučajeva odnosno u 65 analiziranih tekstova, dok se u ukupno 12 tekstova detalji o mjestu stanovanja, zanimanju, članovima obitelji i sl. nisu mogli pronaći. Ime i prezime počinitelja otkriveno je u 13 analiziranih tekstova dok u 64 nije. Od 64 novinska teksta u kojima nije otkriveno ime i prezime počinitelja, u 23 su otkriveni inicijali. Druge identificirajuće činjenice o počinitelju su otkrivene u 65 tekstova.

Druga hipoteza: *U člancima se koriste riječi – takozvani pojačivači: šok, strava, horor; nesretna žena, velika tragedija...*, također je potvrđena. U 28% tekstova objavljenih na portalu večernji.hr i 43,5% tekstova objavljenih na portalu jutarnji.hr. korišteni su pojačivači. Neki od najčešće korištenih pojačivača su: nesretna žena, stravičan zločin, dramatični prizori, krvavi pohod, velika tragedija.

Budući da je ukupno 30% analiziranih naslova senzacionalističko, potvrđena je i treća hipoteza: *Naslovi su nerijetko senzacionalistički*. Četvrta hipoteza: *O žrtvama femicida često se izvještava stereotipno*, je opovrgnuta. U opisu žrtava, ali i počinitelja tražili su se stereotipno razumijevanje rodni uloga i seksizam, međutim konkretni primjeri nisu pronađeni. I posljednja hipoteza, *Femicid se najčešće prikazuje kao bračna svađa, a ne kao rodno uvjetovano ubojstvo*, opovrgnuta je jer je femicid predstavljen kao bračna svađa u ukupno 14,28% analiziranih tekstova. Dakle, ne može se reći da se „najčešće“ prikazuje kao bračna svađa, ali i ovo je previsok postotak tekstova kojima se iskrivljuje značenje femicida.

Temeljni zaključak ovog diplomskog rada je da, iako se u većini članaka novinari usredotočuju na sam čin femicida, ne donose dublju analizu koja bi kontekstualizirala ovaj oblik nasilja kao posljedicu dugotrajnog rodno uvjetovanog nasilja. Ova praksa prikazivanja femicida

kao izoliranog incidenta, umjesto dijela šireg društvenog problema, prisutna je i u međunarodnim istraživanjima, koja pokazuju da mediji nerijetko umanjuje ozbiljnost rodno uvjetovanog nasilja (Richards i dr., 2014; Monckton Smith, 2012). Dodatno, prisutnost senzacionalističkih naslova, pojačivača i eksplicitnih fotografija ukazuje na trend privlačenja pozornosti publike nauštrb etičkog izvještavanja. Ne manje važno jest i autorstvo. Upravo u temama poput femicida neprihvatljivo je da se umjesto novinara punim imenom i prezimenom potpisuje, primjerice redakcija osim ako za to ne postoji uistinu objektivni razlog. Iako u novinarskom izvještavanju nailazimo na primjere svjesnosti o kompleksnosti problema, ukupna praksa izvještavanja ukazuje na potrebu stalne edukacije novinara i promicanja odgovornijeg pristupa prilikom izvještavanja o femicidu.

Kvantitativna analiza sadržaja korištena u ovom istraživanju, pruža vrijedne statističke uvide i pokazuje svojevrsni trend u izvještavanju o femicidu. Ona, međutim ne omogućava dublje razumijevanje konteksta, diskursa i nijansi u načinu na koji se femicid prezentira u novinarskim tekstovima na portalima. Također, u hrvatskom iskustvu nedostaje sličnih istraživanja na temelju kojih bi bilo moguće usporediti rezultate, još jasnije percipirati etičke propuste, ali i sustavnije detektirati najslabije novinarske točke u izvještavanju o femicidu. U budućim istraživanjima mogao bi se uključiti i širi spektar medija, uključujući lokalne digitalne medije bez tiskane verzije, ali i tabloidne medije. To bi omogućilo usporedbu različitih novinarskih praksi i analizu šireg društvenog konteksta izvještavanja o femicidu. Također, praćenje medijskog izvještavanja o femicidu longitudinalno, tijekom više godina moglo bi dati uvid u promjene u načinu izvještavanja te utjecaj društvenih i zakonodavnih promjena na novinarsku praksu. Također, kvalitativna analiza tekstova s portala mogla bi donijeti više informacija o suptilnim oblicima medijske prezentacije, poput konteksta u kojem se koriste određeni izrazi ili načina na koji se tematiziraju žrtve i počinitelji.

LITERATURA

- Alhabib, Samia, Nur, Ula i Jones, Roger (2010) Domestic violence against women: Systematic review of prevalence studies. *Journal of family violence* 25: 369-382.
- Balkansmedia.org (2024) Oprema teksta u medijima. <https://balkansmedia.org/bs/korisni-savjeti-i-alati/oprema-teksta-u-medijima> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.
- Bancroft, Lundy (2003) *Why does he do that?: Inside the minds of angry and controlling men*. Penguin.
- Bates, Laura (2020) *Men Who Hate Women: From Incels to Pickup Artists: The Truth about Extreme Misogyny and How it Affects Us All*. Illions: Sourcebooks.
- Bonacci Skenderović, Dunja (2024) Ili moja ili ničija. <https://bonacci.hr/ili-moja-ili-nicija/> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.
- Bonn-institute.org (2024) Why images are so powerful — and what matters when choosing them. <https://www.bonn-institute.org/en/news/psychology-in-journalism-5> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.
- Bouzerdan, Camelia, Whitten-Woodring Janifer (2018) Killings in Context: an Analysis of the News Framing of Femicide. *Human Rights Review* 19: 211-228.
- Burgers, Christian, i De Graaf, Anneke (2013) Language intensity as a sensationalistic news feature: The influence of style on sensationalism perceptions and effects. *Communications*, 38: 167–188.
- Cajner Mraović, Irena i Ljubica Bakić (2000) Neke preporučene strategije komuniciranja s nasilnicima. *Kriminologija & socijalna integracija* 8(1-2): 145-159
- Campbell, J. C. (2003).: Risk Factors for Femicide in Abusive Relationships: Results From a Multisite Case Control Study. *American Journal Public Health*, 93(7): 1089–1097.
- Caputi, J. i Russell, D. (1990) Femicide: Speaking the Unspeakable. U: Russell i Radford (ur.) *Femicide: The Politics of Woman Killing*. New York: Maxwell Macmillan International.
- Corradi, C., Marcuello-Servós, C., Boira, S., & Weil, S. (2016). Theories of femicide and their significance for social research. *Current Sociology*, 64(7), 975-995.
- Cunha, Olga, Sónia Caridade, i Rui Abrunhosa Gonçalves (2024) Understanding Intimate Partner Femicide and Attempted Intimate Partner Femicide During and After COVID-19: A

Comprehensive Strain-Based Approach. *Journal of Contemporary Criminal Justice* 40 (2): 324-343.

Dawson, Myrna, Carrigan, Michelle (2021) Identifying femicide locally and globally: understanding the utility and accessibility of sex/genderrelated motives and indicators. *Current Sociology* 69(5), 682-704.

Dobash, R. E. i Dobash, R. P. (2015) *When Men Murder Women*, Oxford University Press, Oxford.

Dragišić Labaš, Slađana (2019) Partnersko nasilje, tradicionalni stavovi i upotreba alkohola u Srbiji. *Crimen* 10(2): 109-121.

European Institute for Gender Equality (2021). *Defining and identifying femicide: A literature review*. European Institute for Gender Equality.

European Institute for Gender Equality (2021). *Femicid: sustav klasifikacije*. European Institute for Gender Equality.

Gazetić, Adisa (2008) Patrijarhat nekad i sad: tranzicija i tradicijski obrasci. *Tranzicija* 10 (21-22): 49-60.

Gligorević, Jovana i dr. (2021) Smjernice za medijsko izvještavanje o nasilju prema ženama. *Program Ujedinjenih nacija za razvoj*. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/rs/Smernice_WEB-VERSION-final.pdf Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Hall, Stuart (2001) Encoding/Decoding. U: Meenakshi, G.D. i Kellner Blackwell, D. (ur) *Media and Cultural Studies* (163-173.) Keywords.

Hrvatsko novinarsko društvo (2009) Kodeks časti hrvatskih novinara. <https://www.hnd.hr/kodeks-casti-hrvatskih-novinara> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Iris.who.int (2024) Understanding and addressing violence against women. https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/77421/WHO%20RHR_12.38_eng.pdf?sequence=1 Pristupljeno: 4. srpnja 2024.

Ivas, Ivan (2004). Tropi u novinskim naslovima. *Medijska istraživanja*, 10 (2), 9-34.

Lamza Posavec, Vesna (2011) *Kvantitativne metode istraživanja: anketa i analiza sadržaja*. Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar.

Letica, Zvonko (2003) *Televizijsko novinarstvo*. Zagreb: Disput.

Lippmann, Walter (1995) *Javno mnijenje*. Zagreb: Naprijed.

Lubina, Tihana i Klimpak Brkić, Ivana (2014) Rodni stereotipi: Objektivizacija ženskog lika u medijima. *Pravni Vjesnik* 30(2): 213-233.

MacKinnon, Catharine (1989) *Toward a Feminist Theory of the State*. Harvard University Press.

Makhanya, Monument (2023) *Causes and Consequences of Toxic Masculinity: Can HeForShe Be a Solution for Gender-Based Violence?* U: Bhatti, Feyza i Taheri, Elham (ur) *Gender Inequality – Issues, Challenges and New Perspectives*. London: IntechOpen Limited.

Maršavelski, Aleksandari Moslavac, Bruno (2023) Osvrt na Prijedlog Osme novele Kaznenog zakona. *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu* 30 (2): 305-337.

Monckton Smith, Jane (2012) *Murder, Gender and the Media*. London: Palgrave Macmillan.

Monckton Smith, Jane (2020) Intimate Partner Femicide: using Foucauldian analysis to track an eight stage relationship progression to homicide. *Violence Against Women*, 26 (11): 1267-1285.

Petriševac, Dinko (2009) Obilježja novinskih naslova. *Hrvatistika*, 3 (3): 31-38.

Prs.hr (2024) Izvješće o radu za 2023. https://www.prs.hr/application/uploads/Izvje%C5%A1%C4%87e_o_radu_Pravobraniteljic.pdf Pristupljeno: 10. srpnja 2024.

Ravnopravnost.gov.hr (2024) Deklaracija o uklanjanju nasilja nad ženama. <https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/preuzimanje/dokumenti/un/a-res-48-104.pdf> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Ravnopravnost.gov.hr (2024) Konvencija vijeća europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama. <https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/images/pdf/Publikacija%20Konvencija%20Vije%C4%87a%20Europe%20o%20spre%C4%8Davanju%20i%20borbi%20protiv%20nasilja%20nad%20%C5%BEenama%20i%20nasilja%20u%20obitelji.pdf> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Richards, Tara N., Kirkland Gillespie Lane i Givens, Eugen M. (2014) Reporting Femicide-Suicide in the News: The Current Utilization of Suicide Reporting Guidelines and Recommendations for the Future. *Journal of Family Violence* 29: 453-463.

Sarnavka, Sanja (2018) Analiza medijskog izvještavanja o slučajevima femicida 2012.-2016. Zagreb: Ženska soba - Centar za seksualna prava

Shirkey, Clay (2014) Truth without Scarcity, Ethics without Force U K. McBride i T. Rosenstiel (Ur.), *The New Ethics of Journalism* (9-21). Poynter.

Sudar, Nevenka (2019) Medijski kodeks – smjernice za profesionalno i senzibilizirano izvještavanje o nasilju prema ženama i femicidu. Zagreb: Ženska soba - Centar za seksualna prava

Vilović, Gordana (2003) Istraživačko novinarstvo, tabloidizacija i etika. *Društvena istraživanja* 12 (6(68)): 957-974.

Walker, Lenore E. (2009) *The Battered Woman Syndrome*. Springer Publishing Company.

Wardle, Claire (2017) Fake news. It's complicated. <https://firstdraftnews.org/articles/fake-news-complicated/> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

World Health Organization (2022) Violence against women. https://www.who.int/healthtopics/violence-against-women#tab=tab_1 Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Zakon.hr (2024) Kazneni zakon. https://www.zakon.hr/z/98/Kazneni-zakon#google_vignette Pristupljeno: 10. srpnja 2024.

Zakon.hr (2024) Zakon o elektroničkim medijima. <https://www.zakon.hr/z/196/Zakon-o-elektroni%C4%8Dkim-medijima> Pristupljeno: 10. srpnja 2024.

Zakon.hr (2024) Zakon o medijima. https://www.zakon.hr/z/38/Zakon-o-medijima#google_vignette Pristupljeno: 10. srpnja 2024.

Zakon.hr (2024) Zakon o ravnopravnosti spolova. https://www.zakon.hr/z/388/Zakon-o-ravnopravnosti-spolova#google_vignette Pristupljeno: 11. srpnja 2024.

Žilić, Marija i Janković, Josip (2016) Nasilje. *Socijalne teme: Časopis za pitanja socijalnog rada i srodnih znanosti* 1(3): 67-87.

PRILOZI

1. PORTAL
 - 1) Večernji.hr
 - 2) Jutarnji.hr
2. NOVINSKI OBLIK
 - 1) Vijest
 - 2) Izvještaj
 - 3) Galerija članak
3. NA ŠTO SE NOVINAR NAJVIŠE USREDOTOČIO U ČLANKU?
 - 1) Femicid
 - 2) Osobni detalji o žrtvi
 - 3) Osobni detalji o počinitelju
4. U ČLANKU JE VIDLJIVA PRISTRANOST NOVINARA?
 - 1) Da
 - 2) Ne
 - 3) Ne može se odrediti
5. IZ TEKSTA SE IŠČITAVA IZNENAĐENJE JER NASILJE NIJE RANIJE PRIJAVLJIVANO.
 - 1) Da
 - 2) Ne
 - 3) Ne može se odrediti
6. ISTRAŽENO JE JE LI NASILJE BILO RANIJE PRIJAVLJIVANO I KAKO SU REAGIRALE INSTITUCIJE.
 - 1) Da
 - 2) Ne
 - 3) Ne može se odrediti
7. FEMICID JE POSTAVLJEN U KONTEKST PRIJAŠNJEG NASILJA, IAKO ONO NIJE BILO RANIJE PRIJAVLJIVANO.
 - 1) Da
 - 2) Ne
8. DETALJI O NAČINU UBOJSTVA SU PRISUTNI U TEKSTU.
 - 1) Da

- 2) Ne
9. DETALJI O MJESTU UBOJSTVA SU PRISUTNI U TEKSTU.
- 1) Da
- 2) Ne
10. JASNO JE NAVEDEN MOTIV FEMICIDA.
- 1) Da
- 2) Ne
11. OBJAVLJENO JE IME I PREZIME ŽRTVE.
- 1) Da
- 2) Ne
12. OBJAVLJENI SU INICIJALI ŽRTVE.
- 1) Da
- 2) Ne
13. OBJAVLJENE SU DRUGE IDENTIFICIRAJUĆE ČINJENICE O ŽRTVI (GODINE, MJESTO STANOVANJA, IMENA ČLANOVA OBITELJI, ZVANJE, TITULA...)
- 1) Da
- 2) Ne
14. OBJAVLJENO JE IME I PREZIME POČINITELJA.
- 1) Da
- 2) Ne
15. OBJAVLJENI SU INICIJALI POČINITELJA.
- 1) Da
- 2) Ne
16. OBJAVLJENE SU DRUGE IDENTIFICIRAJUĆE ČINJENICE O POČINITELJU (GODINE, MJESTO STANOVANJA, IMENA ČLANOVA OBITELJI, ZVANJE, TITULA).
- 1) Da
- 2) Ne
17. U TEKSTU SU KORIŠTENE RIJEČI, TZV. POJAČIVAČI, POPUT: ŠOK, STRAVA, HOROR, NESRETNNA ŽENA, VELIKA TRAGEDIJA...
- 1) Da
- 2) Ne
18. AKO SU KORIŠTENI POJAČIVAČI, TO SU: _____
19. KOLIKO IZVORA INFORMACIJA IMA U TEKSTU?

- 1) Jedan
- 2) Dva
- 3) Tri i više
- 4) Nema izvora

20. NAJČEŠĆI NESLUŽBENI IZVORI INFORMACIJA SU:

- 1) Uža obitelj
- 2) Prijatelji
- 3) Susjedi
- 4) Kolege iz radnog okruženja

21. NAJČEŠĆI SLUŽBENI IZVORI INFORMACIJA SU:

- 1) Policija
- 2) Državno odvjetništvo RH
- 3) Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova
- 4) Nevladine organizacije (B.a.B.e., Ženska soba...)
- 5) Ostalo (liječnici, pravni stručnjaci...)

22. RASVJETLJAVAJU LI IZVORI SLUČAJ?

- 1) Da
- 2) Ne
- 3) Ne može se odrediti

23. PRISUTNI SU STEREOTIPI I SEKSIZAM.

- 1) Da
- 2) Ne
- 3) Ne može se odrediti

24. AKO DA, NAVEDITE: _____

25. U NASLOVU SU KORIŠTENE RIJEČI, TZV. POJAČIVAČI, POPUT: ŠOK, STRAVA, HOROR, NESRETNNA ŽENA, VELIKA TRAGEDIJA...

- 1) Da
- 2) Ne

26. AKO SU KORIŠTENI POJAČIVAČI U NASLOVU, TO SU: _____

27. JE LI GLAVNI NASLOV VARLJIV?

- 1) Da
- 2) Ne
- 3) Ne može se odrediti

28. U NADNASLOVU SU KORIŠTENE RIJEČI, TZV. POJAČIVAČI, POPUT: ŠOK, STRAVA, HOROR, NESRETNNA ŽENA, VELIKA TRAGEDIJA...

1) Da

2) Ne

29. AKO SU KORIŠTENI POJAČIVAČI U NADNASLOVU, TO SU: _____

30. JE LI NADNASLOV VARLJIV?

1) Da

2) Ne

3) Ne može se odrediti

31. U PODNASLOVU SU KORIŠTENE RIJEČI, TZV. POJAČIVAČI, POPUT: ŠOK, STRAVA, HOROR, NESRETNNA ŽENA, VELIKA TRAGEDIJA...

1) Da

2) Ne

32. AKO SU KORIŠTENI POJAČIVAČI U PODNASLOVU, TO SU: _____

33. JE LI PODNASLOV VARLJIV?

1) Da

2) Ne

3) Ne može odrediti

34. SLIKOVNI MATERIJAL SU:

1) Eksplicitne fotografije vezane uz slučaj (žrtva, počinitelj, mjesto zločina...)

2) Blurane fotografije vezane uz slučaj (žrtva, počinitelj, mjesto zločina)

3) Fotografije žrtve ili počinitelja s društvenih mreža

4) Metaforičke fotografije (policijski automobil, tabla s nazivom mjesta u kojem se femicid dogodio, sudnica i slično)

5) Ilustracije

35. POJAČAVA LI SLIKOVNI MATERIJAL SADRŽAJ ČLANKA?

1) Da

2) Ne

3) Ne može se odrediti

36. AUTRSTVO:

1) Ime i prezime

- 2) Inicijali
- 3) Portal
- 4) Novinska agencija

ANALIZIRANI ČLANCI U ISTRAŽIVANJU

Balija, Petra (2023) Sudski vještak za balistiku: 'Hrvati i nisu toliko naoružani koliko se smatra'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/sudski-vjestak-za-balistiku-iz-prakse-mogu-reci-da-se-vjerojatno-radi-o-ubojstvu-iz-afekta-no-to-je-nagadanje-1735050> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Beti, Ivica (2023) DORH: Sin je majci zadao više udaraca po glavi i tijelu, od ozljeda je preminula. <https://www.vecernji.hr/vijesti/dorh-sin-je-majci-zadao-vise-udaraca-po-glavi-i-tijelu-od-ozljeda-je-preminula-1664811> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Beti, Ivica (2023) Mještani užasnuti tragedijom u Bisagu: 'Kćer je tamo živjela s mamom, uspjela je pobjeći'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/strava-na-sjeveru-hrvatske-aktivirao-rucnu-bombu-ubio-zenu-i-sebe-1691860> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Beti, Ivica (2023) Objavio oglas na Facebooku i krenuo u krvavi pohod: Ženu i sebe bombom je ubio bivši DJ. <https://www.vecernji.hr/vijesti/detalji-uzasa-u-bisagu-ubojica-je-bio-poznat-kao-dj-sonny-a-na-dan-zlocina-prodavao-je-opremu-zbog-bolesti-1692490> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Beti, Ivica (2023) Policija objavila detalje ubojstva žene u Ivancu: Sin majci nanio višestruke ozljede. <https://www.vecernji.hr/vijesti/priveden-muskarac-koji-je-ubio-zenu-u-ivancu-policija-objavila-detalje-1663798> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024

Beti, Ivica (2023) Ručnom bombom u stanu ubio ženu i sebe: 'Još mi ne ide u glavu što mu je došlo'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/rucnom-bombom-u-stanu-ubio-zenu-i-sebe-jos-mi-ne-ide-u-glavu-sto-mu-je-doslo-1691948> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Beti, Ivica (2023) Zločin u Ivancu: Pronašli tijelo žene (70), policija za ubojstvo sumnjiči sina. <https://www.vecernji.hr/vijesti/u-stanu-pronadeno-tijelo-zene-70-policija-uhitila-osumnjicenika-za-ubojstvo-1663564> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

D.J. (2023) Objavljene WhatsApp poruke ubijene Osječanke: 'Ako te neka cura bude pitala za njega, reci da bježi'. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/objavljene-whatsapp-poruke-ubijene-osjecanke-ako-te-neka-cura-bude-pitala-za-njega-reci-da-bjezi-15377286> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Dešković, Marin i dr. (2023) Nesretna žena pobjegla je u trgovinu, ušla u WC, ali manijak ju je pronašao: 'Bilo je puno krvi...'. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/nesretna-zena>

[pobjegla-je-u-trgovinu-usla-u-wc-ali-manijak-ju-je-pronasao-bilo-je-puno-krvi-15410150](https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/pobjegla-je-u-trgovinu-usla-u-wc-ali-manijak-ju-je-pronasao-bilo-je-puno-krvi-15410150)

Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Gotal, Višnja (2023) Đuka je bio VIP tjelohranitelj političara i dugogodišnji DJ? ‘Predstavljao se kao opak tip’. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/duka-je-bio-vip-tjelohranitelj-politicara-i-dugogodisnji-dj-predstavljao-se-kao-opak-tip-15351085> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Gotal, Višnja (2023) Prolomio se jezivi vrisak, iz kuće je istrčala djevojka (15). A onda je odjeknula strašna eksplozija... <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/prolomio-se-jezivi-vrisak-iz-kuce-je-istrcala-djevojka-15-a-onda-je-odjeknula-strasna-eksplozija-15351004> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Gotal, Višnja (2023) Sin osumnjičen da je ubio majku (70) u Ivancu: ‘Nanio joj je višestruke ozljede po glavi i tijelu’. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/sin-osumnjicen-da-je-ubio-majku-70-u-ivancu-nanio-joj-je-visestruke-ozljede-po-glavi-i-tijelu-15315108> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Hina (2023) Božinović o ubojstvu djevojke u Osijeku: Nije bilo policijskog zataškavanja. <https://www.vecernji.hr/vijesti/bozinovic-o-ubojstvu-djevojke-u-osijeku-nije-bilo-policijskog-zataskavanja-1711954> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Hina (2023) DORH: Policajac je pucao prema Mihaeli iz službenog pištolja, htio ju je ubiti; Oglasila se i osječka policija!. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/dorh-policajac-je-pucao-prema-mihaeli-iz-sluzbenog-pistolja-htio-ju-je-ubiti-oglasila-se-i-osjecka-policija-15377451> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Hina (2023) Neutješni prijatelji i rodbina oprostili se od ubijene Mihaele. <https://www.vecernji.hr/vijesti/prijatelji-i-kolege-studenti-ispred-pravnog-fakulteta-oprostili-se-od-mihaele-1711440> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Hina (2023) Određen istražni zatvor Petrinjcu koji je iz niskih pobuda ubio suprugu. <https://www.vecernji.hr/vijesti/odreden-istrasni-zatvor-petrinjecu-koji-je-iz-niskih-pobuda-ubio-suprugu-1681159> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Hina (2023) Određen istražni zatvor Petrinjcu koji je ubio suprugu. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/odreden-istrasni-zatvor-petrinjecu-koji-je-ubio-suprugu-15337241> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Hina (2023) Podignuta kaznena prijava protiv muškarca koji je ubio suprugu i pokušao samoubojstvo. <https://www.vecernji.hr/vijesti/podignuta-kaznena-prijava-protiv-muskarca-koji-je-ubio-suprugu-i-pokusao-samoubojstvo-1691155> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Hina (2023) Policija nakon istrage prijavila 29-godišnjeg muškarca za ubojstvo supruge. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/policija-nakon-istrage-prijavila-29-godisnjeg-muskarca-za-ubojstvo-supruge-15323199> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Hina (2023) Prijatelji i kolege studenti ispred Pravnog fakulteta oprostili se od ubijene Osječanke Mihaele. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/prijatelji-i-kolege-studenti-ispred-pravnog-fakulteta-oprostili-se-od-ubijene-osjecanke-mihaele-15377404> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Hina (2023) Raspetljan zločin u Zaprešiću: Muž (29) ubio suprugu (30), a potom pokušati presuditi i sebi. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/raspetljan-zlocin-u-zapresicu-muz-29-ubio-suprugu-30-a-potom-pokusati-presuditi-i-sebi-15347543> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Hina (2023) Sindikat policije o ubojstvu u Osijeku: Nije bilo zataškavanja, već nespretna komunikacija. <https://www.vecernji.hr/vijesti/sindikat-policije-o-ubojstvu-u-osijeku-nije-bilo-zataskavanja-vec-nespretne-komunikacije-1712165> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Hina (2023) Svjedoci strave u Velikoj Gorici: 'Natjeravao ju je puškom i pucao u nju. Čuli su se povici'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/svjedoci-strave-u-velikoj-gorici-natjeravao-ju-je-puskom-i-pucalo-u-nju-culi-su-se-povici-1735003> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Hina (2023) U obiteljskoj kući u Petrinji pronađeno beživotno tijelo žene. Sumnja se na ubojstvo, uhićena jedna osoba. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/u-obiteljskoj-kuci-u-petrinji-pronadeno-bezivotno-tijelo-zene-sumnja-se-na-ubojstvo-uhicena-jedna-osoba-15336727> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Hina (2023) Ženska mreža Hrvatske: Tražimo najstrože sankcije za počinitelje u slučajevima iz Osijeka i Like. <https://www.vecernji.hr/vijesti/zenska-mreza-hrvatske-trazimo-najstroze-sankcije-za-pocinitelje-u-slucajevima-iz-osijeka-i-like-1712764> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

I.P. (2023) Policija objavila novi detalj o ubojstvima u Velikoj Gorici, mehaničar upucao suprugu, majku i sebe. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/policija-objavila-novi->

[detalj-o-ubojstvima-u-velikoj-gorici-mehanicar-upucao-suprugu-majku-i-sebe-15410281](https://www.vecernji.hr/vijesti/drvodelicjeva-supruga-i-majka-osma-su-i-deveta-zena-koje-su-ubijene-ove-godine-1735248)

Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Jakelić, Ivana (2023) Drvodelićeva supruga i majka osma su i deveta žena koje su ubijene ove godine. <https://www.vecernji.hr/vijesti/drvodelicjeva-supruga-i-majka-osma-su-i-deveta-zena-koje-su-ubijene-ove-godine-1735248> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Jakelić, Ivana (2023) Usmrtio suprugu izbovši je nožem, pa pokušao ubiti i sebe. <https://www.vecernji.hr/vijesti/usmrtio-suprugu-izbovsi-je-nozem-pa-pokusao-ubiti-i-sebe-1728064> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Karakaš Jakubin, Hajdi (2023) Podignuta optužnica protiv muškarca koji je u petrinji golim rukama ubio suprugu. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/podignuta-optuznica-protiv-muskarca-koji-je-u-petrinji-golim-rukama-ubio-suprugu-15399875> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Karakaš Jakubin, Hajdi (2023) Strašna tragedija u Zaprešiću, svađa bračnog para invalida završila ubojstvom: 'Bili su divna obitelj...'. [https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/strasna-tragedija-u-zapresicu-svada-bracnog-para-invalida-završila-ubojstvom-bili-su-divna-obitelj-15347347](https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/strasna-tragedija-u-zapresicu-svada-bracnog-para-invalida-zavrсила-ubojstvom-bili-su-divna-obitelj-15347347) Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Karakaš Jakubin, Hajdi (2023) Užas u Zaprešiću: U stanu pronađeno izbodeno tijelo žene, ozlijeđeni muškarac hitno prebačen u bolnicu. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/uzas-u-zapresicu-u-stanu-pronadeno-izbodeno-tijelo-zene-ozlijedeni-muskarac-hitno-prebacen-u-bolnicu-15347233> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Knežević, Katja (2023) Zločin kakav Velika Gorica ne pamti: 'Nikad neću zaboraviti stravičan vrisak koji je odjeknuo'. <https://www.vecernji.hr/zagreb/zlocin-kakav-velika-gorica-ne-pamti-nikad-necu-zaboraviti-stravican-vrisak-koji-je-odjeknuo-1735128> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Kukec, Tomislav (2023) Policija uhitila supruga zbog ubojstva žene u Petrinji; Susjedi: 'Bili su jako mirna obitelj...'. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/policija-uhitila-supruga-zbog-ubojstva-zene-u-petrinji-susjedi-bili-su-jako-mirna-obitelj-15336779> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

L.G. (2023) Stric ubijene Mihaele: 'Obitelj je na saslušanju u policiji saznala što se dogodilo. Nismo znali za tog momka...'. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/stric-ubijene>

[mihaele-obitelj-je-na-saslanju-u-policiji-saznala-sto-se-dogodilo-nismo-znali-za-tog-momka-15377499](#) Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Lepan Štefančić, Suzana (2023) Božinović o slučaju policajca uhićenog za ubojstvo, hoće li se ukinuti skraćena policijska obuka?. <https://www.vecernji.hr/vijesti/bozinovic-o-slucaju-policajca-uhicenog-za-ubojstvo-hoce-li-se-ukinuti-skracena-policijska-obuka-1712063>

Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Lepan Štefančić, Suzana (2023) Kontroverze zbog kvalifikacije uzroka smrti mlade Osječanke: Od suicida do ubojstva. <https://www.vecernji.hr/vijesti/kontroverze-zbog-kvalifikacije-uzroka-smrti-mlade-osjecanke-od-suicida-do-ubojstva-1711914> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Lepan Štefančić, Suzana (2023) Osječka policija i dalje tvrdi kako je policajac nenamjerno usmrtio djevojku: 'On se malo hvalio...!'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/osjecka-policija-i-dalje-tvrdi-kako-je-policajac-nenamjerno-usmrtio-djevojku-1712632> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Lepan Štefančić, Suzana (2023) SDP traži odgovornost 'onih koji su dopustili ozbiljne propuste' u slučaju ubojstva studentice u Osijeku. <https://www.vecernji.hr/vijesti/sdp-trazi-odgovornost-onih-koji-su-dopustili-ozbiljne-propuste-u-slucaju-ubojstva-studentice-u-osijeku-1711806>

Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Lepan Štefančić, Suzana (2023) Žustre reakcije na istup šefa osječko-baranjske policije: 'MUP treba pokrenuti unutarnju kontrolu'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/zustre-reakcije-na-istup-sefa-osjecko-baranjske-policije-mup-treba-pokrenuti-unutarnju-kontrolu-1712961>

Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Lepan Štefančić, Suzana (2023) Mrtvu djevojku našli u stanu u Osijeku: Upucana je iz službenog pištolja dečka policajca. <https://www.vecernji.hr/vijesti/djevojka-usmrcena-iz-sluzbenog-pistolja-svoga-decka-policajca-1710983> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Lepan Štefančić, Suzana (2023) Policajac koji je usmrtio curu pištolj je dobio početkom kolovoza. <https://www.vecernji.hr/vijesti/policajac-koji-je-usmrtio-curu-pistolj-je-dobio-pocetkom-kolovoza-1711278> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Lepan Štefančić, Suzana (2023) Tragedija u Osijeku: Mladi policajac neoprezno rukovao pištoljem pa usmrtio djevojku. <https://www.vecernji.hr/vijesti/mladi-policajac-slucajno-upucao-djevojku-iz-osijeka-1711111> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Lepan Štefančić, Suzana (2023) Tragedija u Osijeku: Upucana djevojka bila je darovita studentica, policajac je i dobrovoljni vatrogasac. <https://www.vecernji.hr/vijesti/preminula-uspjesna-studentica-prava-mladi-policajac-je-i-dobrovoljni-vatrogasac-1711179> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Lepan Štefančić, Suzana (2023) Veliki obrat: Osječki policajac ipak osumnjičen za ubojstvo djevojke!. <https://www.vecernji.hr/vijesti/veliki-obrat-osjecki-policajac-ipak-osumnjicen-za-ubojstvo-djevojke-1711295> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Lepan Štefančić, Suzana (2023) VIDEO Priveden policajac osumnjičen za ubojstvo djevojke. <https://www.vecernji.hr/vijesti/video-privodenje-policajca-osumnjicenog-za-ubojstvo-djevojke-1711305> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Miljuš, Dušan (2023) Ovo su sve žene koje su ove godine ubijene u Hrvatskoj. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/ovo-su-sve-zene-koje-su-ove-godine-ubijene-u-hrvatskoj-15410166> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

N.P., L.G. (2023) Osijek tuguje za nadarenom studenticom i uspješnom sportašicom: 'Bila je vječno nasmijana...'. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/osijek-tuguje-za-nadarenom-studenticom-i-uspjesnom-sportasicom-bila-je-vjecno-nasmijana-15377199> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Patković, Nikola (2023) Micao je stvari, zvao ljude, lagao da nije bio s Mihaelom u kobnom trenutku. I opet su mu povjerovali!. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/micao-je-stvari-zvao-ljude-lagao-da-nije-bio-s-mihaelom-u-kobnom-trenutku-i-opet-su-mu-povjerovali-15377370> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Patković, Nikola (2023) Pet nelogičnosti u slučaju ubojstva Mihaele B.: Što je Marko radio nakon što je ispalio smrtonosan hitac?. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/pet-nelogicnosti-u-slucaju-ubojstva-mihaele-b-sto-je-marko-radio-nakon-sto-je-ispalio-smrtonosan-hitac-15377349> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Patković, Nikola (2023) Zvao je policiju i rekao da mu je djevojka izvršila suicid, ali priča mu je pala u vodu... <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/zvao-je-policiju-i-rekao-da-mu-je-djevojka-izvrsila-suicid-ali-prica-mu-je-pala-u-vodu-15377231> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Prerad, Danijel (2023) Osumnjičeni za ubojstvo supruge u Petrinji priveden na Županijski sud u Sisku. <https://www.vecernji.hr/vijesti/osumnjiceni-za-ubojstvo-supruge-u-petrinji-priveden-na-zupanijski-sud-u-sisku-1681100> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Prerad, Danijel (2023) Strava u Petrinji: U obiteljskoj kući pronađena mrtva žena, uhićena jedna osoba. <https://www.vecernji.hr/vijesti/strava-u-petrinji-u-obiteljskoj-kuci-pronadena-mrtva-zena-uhicena-jedna-osoba-1680770> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Toma, Ivanka (2023) 'U 50 godina staža nisam vidio da se policija ovako ponaša. I ja sumnjam na pogodovanje'. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/u-50-godina-staza-nisam-vidio-da-se-policija-ovako-ponasa-i-ja-sumnjam-na-pogodovanje-15379860> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) Detalji užasa u Zaprešiću: Zet im je poslao poruku, a onda su našli mrtvu kćer...<https://www.vecernji.hr/vijesti/detalji-uzasa-u-zapresicu-zet-im-je-poslao-poruku-da-ne-dolaze-a-onda-su-nasli-mrtvu-kcer-1689090> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) FOTO Dio Gorice bio pod opsadom, na terenu bili i specijalci. <https://www.vecernji.hr/vijesti/foto-potruga-za-ubojicom-dio-gorice-pod-opsadom-pogledajte-prve-fotografije-1735021> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) FOTO Građani se okupili zbog ubojstva studentice: 'Spremamo revolucije, a ne ručkove'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/u-osijeku-odrzano-mirno-okupljanje-povodom-ubojstva-studentice-1714815> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) FOTO Specijalci naoružani do zuba u centru Gorice: Ovako je izgledao lov na ubojicu. <https://www.vecernji.hr/vijesti/veliki-fotoizvjestaj-specijalci-naoruzani-do-zuba-u-centru-velike-gorice-ovako-je-izgledao-lov-na-ubojicu-1735071> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) Ivanec šokiran ubojstvom žene (70): 'Sin je rekao da je neda u dom jer mu je mama, a ubio ju je'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/ivanec-sokiran-ubojstvom-zene-70-sin-je-rekao-da-je-neda-u-dom-je-mama-a-ubio-ju-je-1663957> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) Kolege s fakulteta opraštaju se od tragično preminule djevojke: 'Bila je radost biti tvoj profesor'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/pravni-fakultet-u-osijeku-oprasta-se-od-kolegice-bila-je-radost-i-veliko-zadovoljstvo-biti-tvoj-profesor-1711319> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) Kriminalist: Odmah smo znali da se radi o policajcu, a za poruke smo doznali iz medija. <https://www.vecernji.hr/vijesti/kriminalist-odmah-smo-znali-da-se-radi-o-policajcu-a-za-poruke-smo-doznali-iz-medija-1711701> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) Nobilo o radu policije u Osijeku: Ako nisu zataškavali informacije, onda su užasno pogrešno komunicirali. <https://www.vecernji.hr/vijesti/nobilo-o-radu-policije-u-osijeku-ako-nisu-zataskavali-informacije-onda-su-uzasno-pogresno-komunicirali-1711530> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) Novi detalji strave u Zaprešiću, svemu prethodila svađa supružnika? 'Djelovali su kao skladan par'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/novi-detalji-strave-u-zapresicu-svemu-prethodila-svada-supruznika-djelovali-su-kao-skladan-par-1688978> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) Oglasila se osječka policija: Sve radnje proveli smo temeljito, profesionalno i nepristrano. <https://www.vecernji.hr/vijesti/oglasila-se-osjecka-policija-sve-radnje-proveli-smo-temeljito-profesionalno-i-nepriistrano-1711480> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) Oglasio se DORH: Ispalio je hitac iz službenog pištolja i nanio 21-godišnjakinji ozljedu od koje je preminula. <https://www.vecernji.hr/vijesti/oglasio-se-dorh-ispalio-je-hitac-iz-sluzbenog-pistolja-i-nanio-21-godisnjakinji-ozljedu-od-koje-je-preminula-1711459> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) Otkriveni novi detalji strave u Velikoj Gorici: 'Oružje je posjedovao ilegalno, sve se dogodilo u manje od sat vremena'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/otkriveni-novi-detalji-strave-u-velikoj-gorici-oruzje-je-posjedovao-ilegalno-sve-se-dogodilo-u-manje-od-sat-vremena-1735086> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) Policija opisala slijed strave u Velikoj Gorici: 'Istim oružjem je ubio dvije članice obitelji'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/policija-opisala-slijed-strave-u-velikoj-gorici-istim-oruzjem-je-ubio-dvije-clanice-obitelji-1735234> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) Prijateljica ubijene Osječanke: 'Nešto tu ne štima. Htjela je prekinuti'. Objavljene i poruke: Posesivan je... <https://www.vecernji.hr/vijesti/prijateljica-ubijene-osjecanke-nesto-tu-ne-stima-htjela-je-prekinuti-objavljene-i-poruke-posesivan-je-1711397> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) Strašan zločin: Ubio suprugu, pa pobjegao. Zatvorio se u kuću, ubio majku pa sebe. <https://www.vecernji.hr/vijesti/horor-u-velikoj-gorici-uletio-u-kucu-i-puskom-ubio-zenu-1734997> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) Susjedi čuli povišene tonove? I policija se oglasila o hororu u Zaprešiću: Izbo ju je oštrim predmetom. <https://www.vecernji.hr/vijesti/policija-o-hororu-u-zapresicu-ubio-suprugu-pa-pokusao-i-sebi-oduzeti-zivot-u-bolnici-je-1689154> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) Tko je bio ubojica iz Bisaga? Jedni ga znaju kao agresivca, a drugi kao volontera koji pomaže djeci. <https://www.vecernji.hr/vijesti/tko-je-bio-ubojica-iz-bisaga-jedni-ga-znaju-kao-agresivca-a-drugi-kao-volontera-koji-pomaze-djeci-1691991> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) Tko je umirovljeni mehaničar koji je ubio majku i suprugu: 'Bio je svadljiv, agresivan i mrzio je autoritete'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/umirovljeni-mehanicar-ztc-a-pocinio-stravicno-ubojstvo-u-velikoj-gorici-ubio-suprugu-i-majku-pa-presudio-sebi-1735042> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) Ubio slijepu suprugu: Sudac mu odredio mjesec dana istražnog zatvora. <https://www.vecernji.hr/vijesti/ubio-slijepu-suprugu-sudac-mu-odredio-mjesec-dana-istraznog-zatvora-1691341> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) Usmrtio slijepu suprugu pa se branio na sudu: 'Sve mi je u magli. Planirala je otići'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/usmrtio-slijepu-suprugu-pa-se-branio-na-sudu-sve-mi-je-u-magli-planirala-je-otici-1691612> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) VIDEO Mještani Bisaga u šoku nakon tragedije: 'Čuli smo prasak, zapomaganje pa bombu'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/potreseni-mjestani-bisaga-ispricali-detalje-tragedije-ovako-nesto-jos-nismo-imali-u-ovom-kraju-1691907> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) VIDEO Potresne riječi majke ubijene Mihaele: Nadam se da će se pojaviti i reći 'mama, to je bila šala'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/majka-djevojke-ubijene-u-osijeku-nadam-se-da-ce-se-pojaviti-i-reci-mama-to-je-bila-sala-1728836> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) VIDEO Večernji na mjestu strašnog zločina: 'Natjeravao je ženu po ulicama Velike Gorice'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/vecernji-na-mjestu-strasnog-zlocina-u-velikoj-gorici-ubio-dvije-zene-pa-presudio-sebi-1735034> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

Večernji.hr (2023) Zločin u Zaprešiću: U stanu pronađena mrtva žena i teško ozlijeđeni muškarac. <https://www.vecernji.hr/vijesti/strava-u-zapresicu-u-stanu-pronadana-mrtva-zena-i-tesko-ozlijedeni-muskarac-1688915> Pristupljeno: 24. kolovoza 2024.

SAŽETAK

Ovim istraživanjem analizirano je kako dva vodeća novinska portala u Hrvatskoj izvještavaju o femicidu te vode li se pritom etičkim načelima struke. Kvantitativna analiza sadržaja obuhvatila je 77 novinskih članaka s portala večernji.hr i jutarnji.hr u 2023-oj godini. Rezultati istraživanja pokazali su da se femicid uglavnom prikazuje bez konteksta prijašnjeg nasilja, a u 75% slučajeva fokus je na samom činu ubojstva. U 92% tekstova ne navodi se je li nasilje bilo ranije prijavljivano što također ukazuje na nedostatak konteksta u novinarskom izvještavanju. Senzacionalizam u analiziranim tekstovima ponajprije se očituje kroz naslove i leksičke pojačivače. Kad je riječ o identificiranju žrtava u novinskim tekstovima, u gotovo jednoj trećini slučajeva identificirane su imenom i prezimenom unatoč smjericama koje nalažu zaštitu identiteta. Iako postoje primjeri svjesnosti o kompleksnosti problema, rezultati ukazuju na potrebu za dubljim razumijevanjem i prikazivanjem femicida u *on-line* medijima s ciljem odgovornijeg i etičnijeg izvještavanja.

KLJUČNE RIJEČI: femicid, novinsko izvještavanje, etika, jutarnji.hr, večernji.hr, kvantitativna analiza sadržaja

SUMMARY

This research analyzed how two leading news portals in Croatia report on femicide and whether they adhere to ethical professional standards. The quantitative content analysis included 77 news articles from the portals *večernji.hr* and *jutarnji.hr* in 2023. The research results showed that femicide is mostly presented without the context of prior violence, with 75% of the articles focusing on the act of murder itself. In 92% of the texts, it was not mentioned whether the violence had been previously reported, further indicating a lack of context in journalistic reporting. Sensationalism in the analyzed texts was primarily evident through headlines and lexical intensifiers. Regarding the identification of victims in the news articles, in nearly one-third of the cases, they were identified by full name, despite guidelines calling for the protection of identity. Although there are examples of awareness of the complexity of the issue, the results point to the need for a deeper understanding and portrayal of femicide in the media, aiming for more responsible and ethical reporting.

KEYWORDS: femicide, news reporting, ethics, *jutarnji.hr*, *večernji.hr*, quantitative content analysis